

Sucot sau conceptul iudaic de bucurie

de Șef rabin dr. MOSES ROSEN

Semnificația conceptului de bucurie în lumina iudaismului, poate fi relevată supunând unei scurte analize denumirea pe care o poartă sărbătoarea de Sucot:

סוכות, Sărbătoarea bucuriei noastre. Cea de-a treia dintre marile sărbători ale anului ne învață ce este bucuria cea adevărată, atât din punct de vedere individual cât și din cel colectiv.

Intr-adevăr, versetele biblice repetă comandamentul de a ne veseli în zilele acestei sărbători, iar acest precept e adresat nu numai credinciosului, ci „tu, fiul și fiica ta, servul și serva ta, orfanul și văduva”, toți să participe la voia bună generală. Literatura talmudică abundă în nararea scenelor care evocă izbucnirea colectivă de bucurie care însoțește zilele festive ale toamnei.

În toiu popularei sărbători סוכת בית השואבה și-a găsi profetul Iona divina inspirație רוח הקודש (Tosafot Sucu 50 b.). În seara aceasta cânturaru Simon ben Gamliel se amesteca printre dansatorii din piață, din fața templului din Ierusalim, și spre a-i înveseli, zvrilea în sus opt făclii aprinse și le prindea fără ca ele să se stingă (Sucu 53), iar alt învățat, Rabi Ioșua ben Hanania, spunea că somnul nu se lipește de ochii nimănui în această noapte în care exuberanța se dezlănțuie în mijlocul multimei de pelerini, veniți din toate părțile Eretz-ului (ibidem). Bucuria era atât de generală și atât de completă încât autorul talmudic ajunge la concluzia: „Cine n-a văzut această bucurie n-a văzut bucurie în viața lui” (Sucu 51).

Despre ce fel de bucurie este vorba? Nu despre aceea care se străduiește să amortească durerea, să eclipseze tristețea prin refugiu în trecut sau ametește a simțurilor. O astfel de bucurie nu e decât un trecător paleativ, iar deșteptarea la realitate constituie o amară decepție. Prin fuga de sine însuși, omul nu poate găsi adevărată bucurie. Aceasta nu se revărsă în inimă, decât ca rezultat al unui echilibru moral pe care omul l-a câștigat, după o severă și mișgaloasă examinare a propriei conștiințe. Ea izvorăște din armonia interioară pe care a căpătat-o un su-

plet care s-a curățat de orice pată. Nu dintr-o stare de inconștiență, ci din conștiința lucidă se naște bucuria care merită acest nume.

Anul nou, zilele care îl preced, și cele care îi urmează, crează condițiile prealabile pentru o astfel de bucurie. Într-însele se dă cea mai acerbă dintre bătălii: aceea de izgonire asupra răului a fost cștigată, în care împăcarea cu Dumnezeu, cu semenii și cu sine însuși redau credinciosului pacea interioară și îi deschid cărări binecuvintate pe drumul vieții.

„Cutremurătoare zile”, sînt, pe drept cuvînt, acelea în care omul rămîne în față cu sine însuși și își zărește goliciunea morală în oglinda propriului său suflet. Ele culminează cu Iom Kipur, ziua împăcării, în care victoria asupra răului a fost cștigată, în care împăcarea cu Dumnezeu, cu semenii și cu sine însuși redau credinciosului pacea interioară și îi deschid cărări binecuvintate pe drumul vieții.

Sucot urmează, nu în mod întimplător, după Roș Hașana și Iom Kipur. Zgura patimilor a fost înlăturată, filonul de aur al sufletului a fost descoperit, iar acum bucuria nu mai întîmpină piedici. פרי עץ E sărbătoarea „rodului celui frumos”. Viața cu ale ei minunate frumuseți se cere gustată, admirată și prăznuită. Odată înlăturat răul, viața trebuie trăită. Iudaismul nu predică aceea, nu ne cere să renunțăm la plăcerile vieții, ci dimpotrivă, ne îndeamnă să ne veselim la ospățul ei, să ne împărtășim din roadele ei.

Acest mod de a concepe bucuria e diametral opus celui pe care l-au practicat, tot în zilele de pîrguire a roadelor, în zilele toamnei auriu, vechii heleni. Bacanalele și Saturnalele antichității propovăduiau desfrîul și orgia, iar Sucot ne cheamă la suprema satisfacție a lui שמחה לפני ה' a bucuriei cu Dumnezeu, a sărbătorii frumosului și binelui care triumfă în jurul nostru. Epicurienii credeau doar în stocarea din fructul vieții a întregii licori, a plăcerilor pînă la ultima picătură, căci pentru ei altceva decât desfătarea trupului nu exista pe această lume. Hilel, modestul și înțeleptul om din popor care s-a ridicat la cele mai înalte culmi ale spiritua-lității, a știut însă să zărească acel altceva, marile valori morale pentru care
(Continuare în pag. V-a)

Președintele Conferinței marilor organizații evreiești din S.U.A. despre obștea noastră

În mai multe scrisori adresate unor personalități ale vieții noastre publice, d. rabbi Alexander Schindler, președintele Conferinței marilor organizații evreiești din S.U.A., care ne-a vizitat de curînd, și-a exprimat admirația pentru deplina libertate religioasă de care se bucură comunitățile evreiești din România,

precum și pentru organizarea admirabilă a instituțiilor noastre.

Intr-un mesaj adresat Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, rabbi Schindler îl felicită pentru munca ce o depune pe ogorul iudaismului din România, spunînd între altele: „Poporul evreu din întreaga lume vă este recunoscător și îndatorat“.

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen salută oaspeții străini veniți la sărbătoarea revistei noastre

SĂRBĂTORIREA REVISTEI NOASTRE

Mesajul Prea Fericitului Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

EMINENȚA VOASTRĂ,

Am luat cunoștință cu multă plăcere că „Revista cultului mozaic” împlinește 20 de ani de apariție neîntreruptă și că acest eveniment va fi sărbătorit cum se cuvine de către Federația Comunităților Evreiești din Republica Socialistă România.

Noi primim cu regularitate această revistă și apreciem în mod deosebit cuprinsul său.

Revistele cultelor și confesiunilor din Republica Socialistă România au un mare rol, ele trebuind nu numai să întărească sentimentul religios al credincioșilor lor, dar, în același timp, să reflecte strădanile cultelor sau confesiunilor respective de a propovădui pacea și iubirea între oameni și, totodată, să ajute la consolidarea ecumenismului intern, în care cultele de la noi sînt angajate.

Sîntem bucuroși să constatăm că și „Revista cultului mozaic” împlinește aceste rosturi atât de nobile.

Felicitînd conducerea Revistei și pe colaboratorii săi pentru munca pe care o depun, facem cele mai calde urări ca ea să-și sărbătorească mulți ani de aci înainte de rodnică activitate.

Iar Eminenței Voastre, însușeșitorul revistei sărbătorite astăzi și Șef al cultului mozaic din Republica Socialistă România, îi dorim din toată inima să conducă pînă la adînci bătrînețe, în deplină sănătate, cu aceeași vrednicie de pînă acum, cultul mozaic din Patria noastră.

JUSTINIAN
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Mesajul d-lui dr. Nahum Goldmann, președintele Congresului Mondial Evreiesc

IUBITE PRIETEN ȘEF RABIN ROSEN,

Cu ocazia celei de a 20-a aniversări a revistei Dv. am plăcerea să vă trimit urările mele cele mai cordiale. Această revistă, operă în primul rînd a strădaniei Dv., este una din multele și excepționale contribuții pe care le-ați adus vieții evreiești din Europa răsăriteană și prin aceasta iudaismului mondial, din Israel și din lume.

Vă este cunoscut cît de mult apreciez tot ce înfăptuiți cu atât de mare succes, de mulți ani, spre a menține viața și cultura evreiască din România. Sper că revista va continua, încă mulți ani, să fie un izvor de inspirație pentru comunitatea evreiască din România și pentru cititorii ei din țările învecinate.

Cu cele mai bune urări și salutări
Cu multă cordialitate, al Dv.
Dr. NAHUM GOLDMANN

Cu prilejul noului an 5737

Vizită de felicitare

În ziua de 23 septembrie a.c. Excelența Sa d. Shamai Cahana, ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al statului Israel, cu soția, însoțit de d. Mordehai Avgar, ministru-consilier, cu soția, și d. Ș. Barkai, secretar I de ambasadă, au făcut o vizită Eminenței Sale d. Șef rabin și d-nei dr. Rosen, spre a le prezenta

tradiționale felicitări cu prilejul noului an 5737.

Eminența Sa a mulțumit călduros și a adresat sacerdotale binecuvîntări de pace și prosperitate coreligionarilor din Israel și din obștiile evreiești din întreaga lume.

Schimb de mesaje

Cu prilejul noului an 5737 Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a schimbat mesaje de felicitare cu un mare număr de personalități ale vieții evreiești, persoane oficiale din Israel, rabini, conducători de comunități etc. Printre aceștia, amintim pe d-nii: dr. Nahum Goldmann, președintele Congresului Mondial Evreiesc; Shlomo Goren, Șef rabinul statului Israel și Ovadia Iosef, Rișon Lesion; Liubavicer Rebe (New York), Imanuel Jacobovitz, Șef rabinul Angliei; Iacov Kaplan, Marele rabin al Franței; Iacov Fischman, Șef rabinul comunității evreilor din Moscova; Itzhak Rabin, prim-ministru al statului Israel; Ygal Allon, vice-prim-ministru și minis-

tru de externe; dr. Iosef Burg, ministru de interne; dr. Itzhak Rafael, ministrul cultelor și Zewulon Hamer, ministrul asistenței statului Israel; Zerah Wahrhaftig și Menahem Beghin, deputați în Knesset, Iosef Almoghi, președintele Agenției Evreiești; Frank Lautenberg și Irving Bernstein, președintele și vice-președintele lui United Jewish Appeal; Jack Weiler, președinte și Ralph Goldman, vicepreședinte al Joint-ului.

Mesaje de felicitare s-au primit de la numeroase comunități evreiești din Europa și America printre care Congresul Evreilor din Canada; organizația American Jewish Committee, Bnei Brith etc.

O revistă din trecut — ADAM

Varia

100 000 TONE CARBUNE

În scopul asigurării unității lor siderurgice cu cantități sporite de materie primă, colectivele exploatareilor miniere din Valea Jiului au realizat și pus la dispoziția întreprinderilor beneficiare din țară, peste prevederile de plan, pe primele opt luni, 106 000 tone de cărbune cocsificabil și energetic. Succesul a fost obținut îndeosebi prin îmbunătățirea organizării muncii în abataje, perfecționarea tehnologiilor de lucru și folosirea mai eficientă a mașinilor și instalațiilor. Mina Vulcan a îndeplinit cu mai bine de 4 luni înainte angajamentul pe întreg anul.

GRADINȚE DE COPII

În noul an școlar, numărul copiilor educați în grădinițe a înregistrat o nouă creștere, ajungând la procentul de 77,6 din totalul copiilor de vîrstă preșcolară. Pentru această categorie de copii au fost create condiții favorabile în vederea pregătirii în timp de cel puțin un an pentru intrarea în școală. Aceasta se va resfringe în mod pozitiv asupra randamentului școlar al viitorilor elevi.

SIMPOZION INTERNAȚIONAL DE APITERAPIE

Au luat sfîrșit lucrările celui de al II-lea simpozion internațional de apiterapie — „Apimondia” — organizat la București de Asociația crescătorilor de albine din R. S. România și Institutul internațional de tehnologie și economie apicolă. Reunind o prestigioasă participare din lumea științifică — apicultori, medici, biologi, chimiști, cercetători, cadre didactice universitare — din aproape 20 de țări de pe toate continentele, simpozionul a constituit un prilej de verificare și sistematizare a rezultatelor dobîndite pînă acum în domeniul terapiei preventive și curative pe baza produselor apicole. Dezbaterile de înaltă ținută științifică au prilejuit un larg schimb de experiență între specialiști. Au fost prezentate peste 70 de referate și comunicări.

NOI SPAȚII VERZI

Spațiile verzi ale Capitalei vor spori în actualul cincinal de la 3 400 la 5 100 ha. În jurul lacului de la Plumbuita vor fi plantate salcii, vor fi puși tei, castani, platani, fraxini, de asemenea grupuri de conifere. Noul parc, cu vederea spre vechea citorie va reprezenta un alt „Cîșmigiu” în Colentina, judecînd după dimensiunile sale. În parcul Tineretului se află un mic rozariu. În anul 1977 va avea circa 300 000 trandafiri. De altfel trandafirii vor deveni florile specifice orașului și se urmărește a se asigura circa 1 milion fire pentru capitală. Parcul Tineretului, care are astăzi 112 ha, va ajunge la 150 ha fiind al doilea ca mărime după Herăstrău.

ACT DE DREPTATE

Istoria capturării lui Adolf Eichman este oarecum cunoscută; criminalul de război care a reușit să se ascundă sub o identitate falsă timp de aproape 15 ani și-a primit, în cele din urmă, pedeapsa — în măsura în care există pedeapsă pentru milioane de asasinate. Editura Ultestein din Frankfurt pe Main a reactualizat recent episodul, publicînd volumul lui Isser Harel, „Casa de pe strada Garibaldi”.

Autorul, unul din principalii conducători ai operației de capturare a personajului de sinistră memorie, descrie în mod minuțios toate fazele operației: depistarea, pregătirea acțiunii și aducerea lui Eichman la bara justiției. În fața cititorului se derulează, scrie un critic, un capitol de istorie care se citește însă ca unul din cele mai captivante romane de aventuri.

Dar poate că, mai presus de toate, merită a fi reținută precizarea autorului că toți cei care au făcut parte din grupul său au trăit ei înșiși perioada holocaustului cu toate ororile sale. Toți au avut părinți, frați, surori, exterminați în lagărele patronate de biroul condus de Eichman. Nici unul din ei însă n-a acționat dintr-un impuls de răzbunare. Pentru că, dacă ar fi fost așa, adatau autorul, o dată depistat, lichidarea lui Eichman ar fi putut fi executată pe loc cu mult mai puține complicații. Era vorba însă de înfăptuit un act de justiție și, ca atare, s-a acționat în această direcție. Procesul Eichman însemna, în fapt, procesul lagărelor de exterminare. Acesta este sensul cărții lui Isser Harel și în acest sens ea reprezintă cu adevărat un capitol de istorie.

TEZA

O strălucită teză de literatură franceză, avînd ca temă „geneza, structura și semnificația” cărții scriitorului André Schwartz Bart „Ultimul din cei drepti” a fost susținută la Universitatea din Paris X (Nanterre) de către Francine Kaufmann.

mului. „Din semnele degetelor și ale mîinii și-ai făcut slove și le-ai pus la rînd pe cînd numai șacalul și pantera căzneau să-și lase urmele pe țărîna moale a pustietății, tu cel dintîi ai mîzgălit cu bățul rupt dintr-un mîșlin vîrsta ivirii tale pe spinarea continentului sculat din ocean ca un bitol de piatră”.

Văd în aceste rînduri un semn de prețuire și de iubire. Nu neapărat turburată de vreun îndemn anume, cit o izbîndă a spiritului de confraternitate în preajma unui dur moment de surghinire a omeniei. Din acest punct de vedere mi se pare foarte elocvent că pe măsură ce ne apropiem de declanșarea celui de al doilea război mondial, în coloanele revistei colaboratorii țin să sublinieze pe de o parte faptul că umanismul este o valoare cardinală și că umanitarismul biblic i-a desemnat de mult reperele, pe de altă parte că în popor sălășluiesc resurse de înțelepciune datorită cărora cele mai încercate existențe învăț să reziste. Articole precum cel semnat de Th. Loewenstein despre Eugen Relgis sau Sistemul umanitaristă a iudaismului ori acela închinat de Barbu Lăzăreanu eminentului filolog care a fost dr. Moses Gaster (*Un ospăț al înțelepciunii populare*) proclamă o linie de conduită credincioasă particularismului etic. Se degajă tot mai frecvent impresia că pe suprafața atît de agitată a istoriei contemporane numai cei care respectă în semeniilor lor libertatea de credință și de realizare creatoare, iar istoria culturii evreiești abundă în atari dovezi, vor putea supraviețui. Pentru epoca 1930—1940 asemenea poziție reclama mult curaj.

Îată încă un motiv să revin asupra acestui fascinant document sufletesc și spiritual care este colecția revistei Adam.

HENRI ZALIS

Cine a tradus poeziile lui Iacob Gropper?

Mă număr printre acei care au avut fericirea de a fi trăit în preajma poetului Iacob Gropper, de la a cărui săvîrșire din viață s-a împlinit un deceniu.

Consider că articolul publicat în „Revista culturală mozaică” (nr. 373) de către poetul Camil Baltazar, intitulat: „Aduceri aminte despre cazul poetului Iacob Gropper” a fost bine venit pentru că a readus în amintirea cititorilor figura poetului ghetoului moldovenesc. În calitate sa de recunoscut tîlmăcitor în limba română a multor poezii ale acestuia, Camil Baltazar era indicat să evoc pe Iacob Gropper. După cum rezultă și din articolul la care ne referim, numeroși au fost cei care au tîlmăcit în limba română versurile lui Gropper. Alături de cei cîțiva de Camil Baltazar (B. Fundoianu, I. Ludo, Brunea-Fox, Horia Furtună și el însuși), Iacob Gropper mi-a recitat poezii de ale sale traduse în limba română de: Barbu Nemeșanu, B. Iosif, Gabriel Schaffer, Mihail Gresian, L. Deleanu și Enric Furtună.

În articolul lui Camil Baltazar se indică drept tîlmăcitor al poeziilor lui Iacob Gropper și cunoscutul poet român Horia Furtună. Această afirmație apare nu o dată, ci de cinci ori în cuprinsul articolului amintit. Faptul mă surprinde, căci din cite știu — chiar de la Iacob Gropper — cu poetul Horia Furtună el nu a colaborat. În realitate, Gropper a lucrat la traducerea în limba română a versurilor sale cu prietenul său din „dulcele țîrg al Ieșilor” medicul stomatolog Enrick Peckelman, care și-a publicat scrierile sub pseudonimul Enric Furtună.

MAURICIU ROTHENBERG

ENCICLOPEDIIE

Editura franceză Berg Internațional — cunoscută pentru seriozitatea și competența publicațiilor puse în circulație — are sub tipar o „Enciclopedie a misticii iudaice” realizată sub direcția d-lor A. Abecassis, M. Davy și G. Natal. Volumul, avînd 1 146 pagini (format mare) și peste 300 de ilustrații, 16 planșe în culori va reprezenta și o veritabilă operă de artă grafică, intrînd în categoria „cărților de artă”.

Modestia grafică a lunarului Adam se răscumpără mereu; proșpețimea, lipsa de facilități, inteligența redactării sînt prezente ca demonstrație că se poate face publicistică bună și în condiții grele. În paginile ilustrate cu desene de Marcel Iancu și Iser sau cu reproduceri după Kaethe Kollwitz palpită interesul pentru viața comunității evreiești, din lăcașuri de cult și biblioteci, din fabrici și școli, din prezent și trecut.

O asemenea revistă nu merită să fie uitată în rafturile unei săli de depozit. Prea multe gînduri notate cu tuș de tipar păstrează fierbinte simțirea și umanismul pornite dintr-o rezonanță mai amplă. Parcă toate esurile și articolele reficte la ceas de aducere aminte au devenit fire de arcus gata să ne învîlăie cu o melodie complexă. Să-l amintesc pe Tudor Argehezi dintr-o tabletă apărută acum 46 de ani făcînd elogiu iudaic-

Mi-a căzut în mină o revistă pe care mai demult o răsfoisem în fugă. Acum, criza de timp m-a ocolit și am putut să o cercetez în voie. Se numește Adam, a apărut la București în anul 1929 ca o publicație lunară. Redactorul ei: I. Ludo. Ani de zile i-a asigurat apariția, pe urmă s-a îngrijit de ea — cum a putut — M. Grindea. Și-a încetat apariția în 1940, în vîltoarea evenimentelor de atunci.

Grupul de intelectuali evrei cu care I. Ludo a plecat la drum nu alcătuia propriu-zis o echipă redacțională. Și totuși, datorită vederilor lor, revista se citește astăzi cu întregul interes pe care îl deșteaptă pagini pline de viața epocii, a comunității evreiești din România.

Adam acoperă o perioadă de mari neliniști, de aprige hărțuiri. În răstimpul amintit se succed tot felul de întâmplări dramatice în țară și peste hotare, criza economică, ascensiunea fascismului, manifestări cumplite de antisemitism. Ele imprimă scrisului gazetăresc o febră greu de neglijat. Mi se pare înalt semnificativ faptul că în vecinătatea lui Eugen Relgis, A. L. Zissu, Barbu Lăzăreanu, F. Brunea-Fox, M. H. Maxy, Adolphe Stern, Emil Dorian, înțîlnim cursive, eseuri, medalioane iscalite de scriitorii ca Tudor Argehezi, Gala Galaction, Camil Petrescu, Paul Zarifopol.

Înfrățirea în aceleași pagini a cărturarilor români și evrei, a celor mai reprezentativi dintre ei, animați de idealuri democratice comune, trebuie reținută pentru că reflectă o stare de spirit. Particularismul etnic și religios nu va fi ocolit, însă optica de tratare a lui reflectă de o parte conștiința vechimii și legitimității, pe de altă parte voința de cunoaștere și de bună înțelegere. Intr-un studiu mai întins, C. Stere laudă *Elenismul și Iudaismul în civilizația umană*. Gala Galaction dă o nouă tîlmăcire Psalmilor lui David, în vreme ce N. D. Cocea proclamă oportunitatea integrării evreilor în viața politică a țării. Fundoianu îl evocă de Marc Chagall, M. Grindea povestește cit de cald l-a primit N. Iorga la Vălenii de Munte pe octogenarul dr. Moses Gaster, invitat în România cînd fusese ales membru de onoare al Academiei.

În profilul revistei își găsesc reflectarea dezvălurii documentare, cum sînt cele legate de contribuțiile dr. Ygreco privitoare la *Un medic evreu la curtea lui Ștefan cel Mare* dar și reportaje din viața de zi cu zi a obștei evreiești. F. Brunea-Fox semnalează, cu știuta-i iscusință, crîmpeie din preocupările evreilor maramureșeni, țipari sau țărani din tată-n fiu. Lucia Preminger-Hecht retrăiește o seară de cîntece ca musafir al lui Samson Ferst din Vatra Dornei, culegător de folclor bucovinean în nestematele cărui vibrează nostalgia și bucuriile unor oameni ca toți oamenii.

Modestia grafică a lunarului Adam se răscumpără mereu; proșpețimea, lipsa de facilități, inteligența redactării sînt prezente ca demonstrație că se poate face publicistică bună și în condiții grele. În paginile ilustrate cu desene de Marcel Iancu și Iser sau cu reproduceri după Kaethe Kollwitz palpită interesul pentru viața comunității evreiești, din lăcașuri de cult și biblioteci, din fabrici și școli, din prezent și trecut.

O asemenea revistă nu merită să fie uitată în rafturile unei săli de depozit. Prea multe gînduri notate cu tuș de tipar păstrează fierbinte simțirea și umanismul pornite dintr-o rezonanță mai amplă. Parcă toate esurile și articolele reficte la ceas de aducere aminte au devenit fire de arcus gata să ne învîlăie cu o melodie complexă. Să-l amintesc pe Tudor Argehezi dintr-o tabletă apărută acum 46 de ani făcînd elogiu iudaic-

1 9 5 6

REVISTA
CULTULUI MOZAIC

1 9 7 6

O necesitate spirituală

Pe cînd lucrăm ca redactor la ziarul de pe vremuri — „Adevărul” și „Dimineața” — aveam din cînd în cînd prilejul să stau de vorbă cu directorul nostru, Const. Mile.

„Tîm minte că într-o zi, abordînd ținuta unor ziare, Mille observa că acestea gresesc cînd vinează senzaționalul cu orice preț. Într-adevăr, erau pe atunci cotidiene și reviste care acordau spații largi celor mai abjecte subiecte.

O făceau, gonind după cititorii. — Ziarul ideal, îmi spunea marele democrat, e acela după care cititorul aleargă.

Cu alte cuvinte, prin materialul ales, prin onestitatea cu care prezintă faptele, să devie ziarul necesar cititorilor.

M-am gîndit la opinia asta a unui mare om de condei, acum, cu prilejul sărbătoririi celor douăzeci de ani de apariție a „Revistei cultului mozaic”.

Mi se întîmplă să fiu întrebare de prieten, de cunoscuți și chiar de necunos-

cuți „dacă am primit revista?”. Ei n-au primit-o încă și se arată nerăbdători să afle pricina „întîrzierii”. (De fapt nu era nici o întîrziere).

E clar: cititorii sînt aceia care caută „Revista cultului mozaic”.

Există un secret a acestui succes de public? Da, dar el e la îndemina oricui să-l constate.

Secretul constă în calitatea bună a articolelor, a comentariilor religioase și filozofice, a evocărilor unor figuri proeminente din cultura iudaică și din celelalte culturi, evocarea unor personalități care și-au înscris numele în cartea valorilor perene.

Interesant e că atunci cînd se publică studii despre filozofi și literați, despre critici literari și maeștri talmudiști, despre poezie, în general și despre viața comunităților evreiești din țară, lumea evreiască, fapte majore ca și cele despre evenimente din toate zilele — cu atîtea implicații etice și estetice — și atunci revista știe să dea relief datelor, să suscite interesul la scara timpului ca și cînd ar aduce istoria, ar integra-o în contemporaneitate.

Unele reportaje sînt pline de farmec. Sub condeiul ziaristului dăruit cu har, oamenii își vădesc cele mai pozitive virtuți.

Despre străluciți învățați, despre iluștri comentatori ai talmudului, despre poeți și pictori, profesori și muzicieni — revista se ocupă cu o competență demnă de laudă. Profesori, teologi, scriitori, își dau valoroasa lor contribuție la îmbogățirea redacțională a fiecărui număr. În paginile ei găsești totdeauna știri pline de interes, exacte și cu exigență selectate.

Materialul care se publică e variat și te miri cum în cuprinsul a 8 pagini, de pildă (text românesc) și a altor 4 pagini de text ebraic și idiş, încap atîtea atitudini, atîtea evocări, atîtea reportaje, atîtea informații, de la noi și de peste hotare. Revista, pe care o caută cititorii, a devenit o necesitate spirituală, o prezență activă, un factor de progres cultural.

Să mai adăugăm aici că meritul unei asemenea reușite este al Șefului rabin dr. Moses Rosen, sub ochii și îndrumarea căruia se redactează revista, precum și al redactorului șef Victor Rusu, care a dovedit multă pricepere și multă rîvnă în activitatea sa, pe cit de inspirată, pe atît de competentă.

I. PELTZ

Cuvîntul
unui vechi ziarist

Cea de a douăzeci aniversare a „Revistei cultului mozaic” m-a găsit în imposibilitate — din pricina stării sănătății — de a participa direct la această sărbătoare. M-ar fi bucurat să pot fi laolaltă cu cititorii și admiratorii excelenței publicații, știind cîtă ardore și cîte eforturi v-a sînt necesare pentru a asigura apariția ei regulată și a pune în valoare, cu fiicea număr, atîtea lucruri prețioase care privesc viața noastră, activitatea comunităților din țară și a face cunoscută prezența celorlalte obști evreiești din lume.

Revista este și o prețioasă enciclopedie a milenarei culturi iudaice, pe care mulți dintre noi — nu mă sfîșesc să adaug că și eu fac parte dintre aceștia — au aflat-o din paginile ei.

Îmi pare rău că trebuie să fac economie a elogiilor aduse micii, dar experimentatei redacții, condusă cu atîta talent și vioiciune de prim-redactorul ei, Victor Rusu.

Cred, însă, că toate aceste calități redacționale își pierdeau din relief fără prezența spirituală a aceluia care își pune de fiecare dată pecetea inteligentiei sale, împletind marile învățături biblice cu problemele ce preocupă lumea contemporană, iudaismul universal. Mă gîndesc cu grațitudine la substanțialele lecții pe care dl. Șef rabin dr. Moses Rosen ni le oferă și care constituie întotdeauna o luare de conștiință a noastră, ca evrei și cetățeni fideli ai statului român.

Nu pot încheia aceste puține rînduri fără a dori viață lungă și rodnică „Revistei cultului mozaic”, redacției și conducătorului ei. De asemenea îmi doresc să-mi fie dat, la ani mei, și doresc și cititorilor de vîrste mai tinere, să continuăm a ne alimenta din izvoarele atît de bogate ale revistei.

F. BRUNEA-FOX

Arcade trainice

Fac o mărturisire cu accent intim: de la numărul dintîi al „Revistei cultului mozaic”, am păstrat-o ca s-o leg, ceea ce am și făcut, la împlinirea unui an de apariție — așa precum procedam cu revistele „Flacăra” a lui C. Banu, cu „România literară” a lui Liviu Rebreanu, cu „Hatikvah”, „Sburătorul” și „Reporter”. De ce o fac? Pentru că „Revista cultului mozaic” fiind foarte bine întocmită — o spun ca unul ce lucrez de peste 50 de ani în presă — aflî, citind-o tot ce

dorești și mai ales ceea ce nu știi. De aceea e bine să poți reciti, din cînd în cînd, unele materiale apărute în coloanele ei.

Ce anume o face să fie atît de interesantă, uneori captivantă? Continînd o veche tradiție a unor reviste și ziare evreiești din România — „Egalitatea” lui M. Schwarzfeld, „Curierul israelit” al lui M. Schweig, „Neamul evreiesc”, scos de Jack Leister „Lumea evree” editată de vechiul meu prieten și colaborator al „României literare” profesorul și filozoful I. Brucăr, „Hasmoneea” — „Revista cultului mozaic” are un profil conturat enciclopedic, nu în sensul arid al cuvîntului, ci în acela viu, dinamic. În afară de informațiile referitoare la comunitățile evreiești din țara noastră, poți urmări în coloanele ei viața obștilor evreiești din cuprinsul lumii. În coloanele ei poți cunoaște un bogat curier de știri al evenimentelor sociale și culturale din România.

Alături de esuri de îndrumare religioasă, scrise cu căldură și competență, aceasta e una din caracteristicile stilului „Revistei cultului mozaic”, compuse într-o aleasă limbă românească, articole înfățișînd pasaje din Biblie și alte cărți religioase, de biografii ale unor învățați din toate domeniile, și eu urmăresc, cu interes sporit și rubrica „Carnet”. Nu există colțșor din revistă care să nu fie prețios prin cuprinsul său. De aceea ai mereu de învățat de pe urma lecturii unor materiale din „Revista cultului mozaic”.

Ce are în plus față de prestigioasele ei consore de presă de pe vremuri? Ce o face mereu atrăgătoare? Întîi faptul că îmbină în chip măiestru trecutul cu prezentul, într-o armonioasă osmoză. Al doilea, felul variat al conținutului, modul original, plăcut ochilor cum e paginată, dar mai ales felurimea materialelor. Și încă ceva — faptul că paginile li sînt smălțate cu scurte note informative cursive, scrise cu plasticitate.

Dacă la asta adăugăm schimbul intens, mereu împropățat, al mai marelui obștei noastre cu personalități de seamă din lume, cititorul puțin urmărit rolul acestui schimb de mesaje, avem un tablou al varietății acestei reviste. Ea constituie o mereu vie arhivă suflătoare a activității vieții evreiești de la noi și din lume.

Două decenii înseamnă un spațiu bogat, în care „Revista cultului mozaic” și-a sporit și adîncit conținutul, i-a lărgit orizontul și s-a impus ca o publicație de prima mînă. Sînt bucuros că m-am numărat printre colaboratorii care au sprijinit, cu modeste-mi unelte, arcele trainice ale edificului ei, evocînd personalități literare de la noi și de aiurea, portretizînd artiști dramaticei și lirice cît și graficieni evrei.

Li urez „Revistei cultului mozaic” ani mulți și la fel de fertili.

CAMIL BALTAZAR

În numele umanismului

Stimate domnule redactor șef, stimați și dragi colegi și prieteni, Cu ocazia aniversării a 20 de ani de existență a deosebit de bine redactatei dv. reviste, vă îmbrățișez pe toți cu sentimentele mele cele mai sincere. Cu mine vă îmbrățișează și acei scriitori maghiari din patria noastră comună care au condamnat întotdeauna și s-au opus oricărei forme de rasism sau sovînism, fie ei de origine maghiară sau de orice altă proveniență și oriunde. Cu toții care servim entitatea noastră națională sfîntă — România Socialistă — români, evrei, maghiari germani și de alte naționalități, trebuie să fim uniți în cultivarea umanismului modern în folosul țării, pămîntului nostru natal și a întregii umanității, pentru ca să nu se mai repete în Europa și niciunde fascismul, genocidul, ura de rasă, ale căror victime au fost popoarele Europei și a suferit atît de groaznic evreimea de pe acest continent.

Cu această ocazie mulțumesc din toată inima pentru atenția deosebită pe care Eminența Sa d. dr. Moses Rosen și redacția dv. au arătat-o față de opera mea poetică în care din punct de vedere etic și artistic elegia Isgadal ocupă un loc central.

Al dv. cu sentimente amicale

MÉLIUSZ JOSEF
Membru corespondent
al Academiei R.S.R.

Gîndurile unui cititor

In tinerețe aniversările se sărbătoresc prin dans, la altă vîrstă cu amintiri. Imposibil să rezisti tentației amintirilor, deși o virtute tot atît de mare este uitarea. Poate și pentru că esența publicației pe care o aniversăm este de a ține trează memoria.

Uneori, marcarea cea mai solemnă a unei sărbători se realizează gîndind la izvoarele ei. În domeniul presei rămîn un simplu cititor. Poate de aceea trezește gînduri de amator, de diletant. Se pare că dorința de a ști este în firea omului. Să vrei cu tot dinadînsul să știi ce se întîmplă în oala vecinului e degradant, dar să vrei să știi ce se întîmplă în lume a- parține chipului uman. La început, știrile umblau între cocoașe de cămilă, călătoreau pe buzele drumeșilor, din gură în gură, pînă se pierdeau în pustiu sau în pădurile virgine. Acum ele călătoresc pe unde și se pierd în neant, rămîn o clipă în ureche, ating inima și dispar. Cel pe care îl aniversăm acum aparține unui alt gen, unui gen care a înflorit odată cu

înmulțirea nevoilor umane și a atins treapta fidelului proces verbal al evoluției omenirii. Răsfoiești, te oprești la un rînd și apare o întreagă epocă.

Sărbătorim Revista cu un gînd de recunoștință pentru contribuția ei la redacția în noi, casă lîngă casă. Om lîngă om, a figurilor pitorești din vechiul oraș moldovenesc, mulțumind pentru bucuria de a putea citi gîndurile și simfămintele evreiești în română, idiş și ebraică și pentru plăcerea comentariului, pentru suflul depus în a culege literă cu literă fiecare rînd și fiecare pagină ce ne bucură inima.

La gîndul că spusele lui Iehuda ben Teima că „La 20 de ani începe lupta pentru meserie” sînt depășite, că la 20 de ani „Revista cultului mozaic” este un meseriaș cu înaltă calificare, te pătrunde o căldură plăcută, balsam sărbătorec și spui din toată inima „Lehaim!” — Spre viață lungă și rodnică.

H. GOLDENȘTEIN

Din cronica acestor
două decenii...Anul I, nr. 1
(19 octombrie 1956)Anul IX, nr. 100
(ianuarie 1964)Anul XI, nr. 150
(15 noiembrie 1966)Anul XIV, nr. 200
(1 februarie 1969)Anul XVIII, nr. 300
(1 iunie 1973)

REVISTA

Cel mai greu este să vorbești despre lucrurile ce-ți sînt mai apropiate. Și totuși nu vîd cum aș putea lăsa să treacă acest număr, fără a vorbi despre revistă. Căci pe cît cunosc eu psihologia cititorului, la un eveniment ca acesta e așteptat nu numai numărul obișnuit, ci ceva în plus, o revistă a revistei. Simpatia reclamă cunoaștere, așa cum cunoașterea generează deobicei simpatie.

Așadar, despre revistă. Dar cu ce să încep? Poate cu propriul meu început, adică cu acea dimineață radioasă de sfîrșit de iunie, cînd i-am trecut pentru iniția dată pragul. Pe atunci redacția ocupa o singură cameră, în sediul vechi al Federației, din strada Dimitrie Racoviță. Revista era pe atunci tină — depășise abia numărul 100, apăsarea o dată pe lună în 8 pagini. Spațiul ei grafic nu era chiar cel de acum, în redacție era de asemeni criză de spațiu, nu însă de entuziasm și de spirit de dăruire.

Și deși de atunci au trecut mulți ani, fin foarte bine minte acea zi și acele ore care pentru mine aveau să marcheze un nou început. Căci deși aveam în urma mea nu pușini ani de scris profesionist, aproape totul aici mi s-a părut inedit — începînd cu mașina de scris care funcționează de la dreapta la stînga — așa că din foarte multe privințe m-am simțit ca un începător. A fost greu, a fost ușor? Nu știu, cred că nici atunci și nici mai tîrziu nu mi-am pus această întrebare, căci eventualele, inerentele dificultăți ale noii activități erau din plin compensate de aspectul lor interesant. Cea mai vie impresie? Nu vreau să flatez pe nimeni, simpla idee de flaterie îmi displace, dar nu vîd cum la o întrebare sinceră așa putea replica altfel decît printr-un răspuns sincer. Și răspunsul e acesta: contactul cu inițiatorul, conducătorul și îndrumătorul ei de fiecare zi d. șef rabin dr. Rosen. Sper și cred că într-o zi voi scrie mai multe despre această personalitate hors serie, cum ar spune francezii...

Dar să revin la acea dimineață de început. După o convorbire în cursul căreia, de la primele fraze, am avut revelația unui interlocutor dăruit nu numai cu remarcabilă înțelepciune și erudiție ci și cu un subtil simț al umorului, Eminența Sa mi-a propus să scriu ceva „de încercare”. Dar ce? Căci fără pregătire prealabilă e dificil să te înserzi în spațiul precis delimitat al revistei. Acest simțămînt, pe care l-am încercat și asemeni mie aveau să-l încerce aproape toți colaboratorii ei, l-am trăit în acel ceas al începutului. Noroc de Eminența Sa, care m-a scos din descumpănire:

— Noi, rabini, obișnuim să căutăm — și să găsim! — soluțiile în pericolul săptămîinii. Ce-ar fi să procedăm la fel și de data aceasta?

În săptămîina aceea se citea pericopa Balak, în care apare un personaj deconcentrat prin contrarietatea și ambiguitatea sa.

— Ai auzit de Bileam? mă interpelă d. Șef rabin, sugerîndu-mi astfel tema „încercării” mele.

— Am auzit, răspunsei, și imagini, idei din anii îndepărtați ai începutului adolescenței resuscitate în amintire. Bileam, cunoștință veche, uitată aproape, Bileam, profetul dezlăsat care stujește deopotrivă adevărul și neadevrul, heraldul dezbinării și al vrăjbiei dar care-și încheie vestirea printr-un vibrant elogiu adresat corturilor lui Iacov, el a fost tema primului meu articol pentru revistă. Tîm minte că-l începusem cu cuvintele: Ma tovu, adică așa cum începe oafzul divin diurn, și cred că cel pușin primul cititor a sesizat ideea mea. În tot cazul, după mulți ani, la ceasul unei convorbiri intime — căci bat uneori și asemenea ceasuri — Eminența Sa avea să-mi spună că citind acest articol a avut sentimentul unei judecîtoase alegeri. Mai este nevoie să adaug că în ce mă privește am făcut tot ce mi-a stat în putință spre a nu contraria acest simțămînt?

Așa cum cititorii își închipuie, desigur, realizarea unei reviste de un asemenea profil și încă în trei limbi, nu este o treabă simplă. Dificultățile cel mai rar sînt legate de redactarea paginii ebraice. Din fericire, s-au găsit la noi oameni apși pentru aceasta. Printre ei cîrturari de aleasă și recunoscută cultură. Între aceștia, se cuvine amintit primul, în ordine cronologică, redactor, Ezra Fleischer, azi profesor la universitatea din Ierusalim și specialist de largă renume în domeniul literaturii ebraice medievale. Limba și stilul său, deopotrivă bogate și elegante, au atras curînd atenția cunoscătorilor. Între alții, marele scriitor ebraic, laureat al premiului Nobel, S. I. Agnon, i-a adresat Eminenței Sale, cu prilejul unei convorbiri la Paris, întrebarea admirativă: „Cine este acest maestru al cuvîntului ebraic”? Cîțiva ani mai tîrziu, cel dintîi redactor al paginii noastre ebraice avea să determine răspunsul plener la această întrebare, adăugîndu-și la cartea de vizită titlul de laureat al Premiului național pentru literatură al Israelului.

Un om de aleasă cultură, pasionat al cuvîntului scris, a fost și regretatul, prea devreme dispărutul Șulim Polak. Nu o dată mi se întimpla să plec la sfîrșitul zilei de la redacție și să-l găsească a doua zi dimineața — nedormit, nemîncat, dar fericit că în cursul nopții gășise pasajul ce-l căutasese în oceanul nesfîrșit al literaturii talmudice. Aceste tradiții elevate ale redacției ebraice le cultivă în prezent d. rabin Marilus, în cel mai autentic stil rabinic.

Și secția idîș a avut parte de oameni de carte, suflet și condei. Să-l amintim pe poetul Alexander Spiegelblat, un nume cunoscut și recunoscut în spațiul publicisticii și poeziei idîș. După el a fost Haim Zaidman, care a adus cu el savoarea unui idîș ușor anacronic, dar cu izul limbii vorbite de părinții și bunicii noștri, în orășelele și tîrgurile Moldovei. În ultimii ani, paginile idîș și-au aflat un redactor priceput în persoana scriitorului Volf Tambur.

În mod firesc, cea mai mare pondere în activitatea redacției era partea românească. Fie-mi îngădui însă ca de data aceasta, aici, să nu redau această proporție: cel mai greu este să vorbești sau să scrii despre lucrurile cele mai apropiate. Să notez doar că în toți acești ani s-au găsit oameni înimoși, care au făcut tot ce le-a stat în putință spre a fi la înălțimea exigențelor redacției. Căci exigențele au fost și sînt mari și lucrul cel mai minunat este că de fiecare dată nu au lipsit oameni să le facă față. Mă gîndesc acum cu grațitudine și admirație la kolegele care, succesiv, de-a lungul anilor, au îndeplinit funcția de traducătoare: d-nele Zelfer, Flitman, Bianu. Fiecare dintre ele știa sau s-a tradus un text — rapid și bine — din și în 3—4 limbi! Ceea ce, înțelege oricine, e o performanță.

Dar cu ce cuvînte să descriu pasiunea, dăruirea, atașamentul minunatului nostru colectiv de colaboratori, printre care se numără scriitorii și publiciști renumiți ca I. Peltz, Marius Mircu, Camil Baltazar, Michel Sorar? Sînt nume familiare cititorilor, a căror prețuire plină de simpatie este răsplată lor cea mai de preț.

Activitatea redacțională este, oricît de importantă, doar o latură a edificîrii revistei. A doua, complementară celei dintîi, este munca din tipografie. Și aici e locul să consemnez colaborarea armonioasă, plină de solicitudine, de care, de 20 de ani, ne bucurăm din partea harnicilor linotipști, zefari, paginatori, mașiniști, fălțuitori de la întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918”. Probleme speciale pun și în tipografie paginile idîș-ebraice. Cuvîntul ivit din virful penitei rabinului Marilus sau a lui Volf Tambur trebuie transpus în plumb, pe vîngalac, paginat, corectat și așa mai departe. Această muncă delicată o fac în ultimii ani, alături de zefarul experimentat și cu vechi stagiu Zukerman, tinerii tipografi Petre Ion și Pop Arsenie. Aceștia din urmă au reușit performanța demnă de admirație de a învața să citească manuscrisele noastre în limbile idîș și ebraic și să le transpună corect și la timp în coloane și pagini de revistă. Dar odiseea revistei nu se încheie la tipar. Pînă să ajungă la d-ta cititorului, scopul și sensul întregii noastre strădănii, ea trece pe la legătorie, unde capătă aspectul și forma familiară, apoi intră pe mîna micului dar harnicului colectiv de expediție, care lucrează sub îndrumarea lui B. Herșcovici. În acest fel, la 1 și 15 ale fiecărei luni, sau în orice caz la termene foarte apropiate de aceste date, revista ajunge în mîinile și sub ochii cititorilor. Și dacă — cum ne scriu — pentru mulți dintre ei aceste zile au căpătat sensul unei sărbători a spiritului, aceasta este cea mai aleasă răsplată a trudei noastre.

VICTOR RUSU

Bar Mitzva la Constanța

La sinagoga din Constanța a avut loc de curînd ceremonia de Bar-Mitzva a lui Hardy Braun, fiul d-lui Fritz Braun, actor, e noroias respectat al obștei.

„Vremurile au vremuit“

„Cum spune cronicarul — și iată că s-au scurs douăzeci de ani de la apariția Revistei cultului mozaic. A spune că revista s-a dovedit necesară, însemnează a sublinia un adevăr unanim cunoscut. Cu prilejul acestei sărbătorii vreau să mă refer doar la cîteva din materialele care s-au publicat și se publică în revistă.

În cele două decenii s-au publicat texte privind istoria obștei evreiești pe pămîntul României, din cele mai vechi timpuri, studii pe cît de concentrate pe atît de documentate și care înfățișează contribuția evreilor la propășirea economică și culturală a patriei.

Așa, de pildă, ca să dăm un singur exemplu, aflăm că tîrgul Ștefănești din Moldova are o vechime de mai bine de trei sute de ani. De asemenea existența evreilor în multe alte așezări din țară este atestată de documente și de mărturiile diferiților călători în trecere pe la noi.

Revista cultului mozaic, citită de mai toți evreii din România a adus și aduce importante contribuții de ordin istoric, devenind, astfel, cu fiecare număr o mică enciclopedie.

Din multele materiale publicate, m-am impresionat în mod deosebit cele care se referă la tiparul ebraic. Era un lucru pe care nu-l cunoșteam și pe care l-am aflat din paginile acestei reviste, și anume că prima tipografie cu litere ebraice din lume a luat ființă în Franța, în anul 1444, și tipărirea primei cărți evreiești cu litere ebraice s-a făcut tot în Franța, în anul 1475. S-a tipărit atunci uriașă operă a învățatului rabin Rași, consacrată comentariilor Bibliei. Mari figuri de șefi de școli rabinice, talmudiști, predicatori, filozofi evrei au găsit, în paginile revistei, exegeși competenți, care au proiectat lumina asupra acestor personalități. Nu au fost simple biografii, ci adevărate studii. Și mai aproape de noi, date privind aportul evreilor la cunoașterea istoriei lor în diferite țări.

Toate marile momente care au caracter de eveniment au fost și sînt înregistrate și consemnate în revistă. În paginile ei s-au publicat scurte caracterizări critice, consacrate unor scriitori evrei și neevrei. S-a tradus din clasicii literaturii ebraice și a celor idîș. Dar în afară de asta mi se pare de o importanță considerabilă mărturiile cu privire la ororile naziste.

Evocarea sinistrului regim hitlerist, care timp de 12 ani a întunecat Europa, constituie un adevărat act de acuzare la adresa monștrilor.

Mai sînt, pe diferite meleaguri ale lumii, privityori indifereți la tragedia generată de Hitler timp de peste un deceniu și care, ceva mai mult, ar dori să se treacă cu buretele peste jafurile, torturile, crimele, petse toate fărâdelegile comise de nazisti.

O asemenea atitudine trebuie înfierată — și este înfierată de revistă, ca de toți democrații și umaniștii lumii.

Slujind nobilele idealuri ale omenirii, redactorii și colaboratorii revistei au toate temeiurile să se felicite pentru munca lor rodnică.

La 20 de ani de la apariție, adresez Revistei cultului mozaic tradiționalul „Mazal Tov!”

ALEXANDRU JAR

ROSS

La 22 septembrie a.c. a fost înhumat în cimitirul evreiesc sefarid din București artistul grafician Iosif Ross, maestru emerit al artei din R. S. România.

Născut la Iași, la 1 ianuarie 1899, a dovedit de timpuriu însușiri în arta desenului. Cea dintîi manifestare publică a sa a avut loc în orașul natal, în „epoca Licht”; revista idîș cu același titlu enumera cei trei graicieni care i-au ilustrat paginile: R. Zelicovici (pictorul Rubin), Glangstein, Itic Rosenfeld (I. Ross). Ross făcea parte din aripa cea mai tină a grupării, alături de B. Fundoianu, F. Brunea-Fox etc.

A ilustrat, cu desene și vignete, volumul de debut al lui B. Fundoianu, Fără-duința lui Petru apărut la Iași în 1918.

Prima expoziție personală i-a fost organizată la Iași de N. D. Cocea și Iser. Era în timpul primului război mondial. Cocea, refugiat în capitala Moldovei, atrăsese în jurul său un cerc de scriitori și de artiști plastici, la redacția ziarului Omul liber, pe strada Lăpușeanu, unde în două odăște se organizau manifestări artistice. Expoziția lui Ross se învecina cu a altui debutant, M. H. Maxy.

Stabilit la București, Ross a intrat în redacția ziarelor Adevărul și Dimineața și a susținut multe ani populara rubrică cotidiană de desene satirice Chestia zilei. Paralel, a publicat sute de caricaturile personalităților din țară, ale oaspeților de peste hotare. Era de înfîlșit și în paginile altor publicații democratice: Cuvîntul liber, Jurnalul, Rampa, Facla etc.

A colaborat activ, cu desene și caricaturi, la numeroase publicații evreiești, prezentînd portretele oamenilor de cultură. Au rămas multă vreme în amintire cele zece portrete de actori și alți oameni de teatru evrei, între care I. Sternberg, publicate în revista Adam la 1 februarie 1930.

După război a activat la Jurnalul de dimineață, la România Liberă, Șteinta, Gazeta Literară, Urzica etc. desene satirice, caricaturi, portrete. Cînd brațul drept i-a paralizat, n-a dezmărat: s-a obișnuit să lucreze cu mîna stîngă.

În 1961 a organizat la București o mare expoziție personală de desene și caricaturi, prezentată apoi și în alte orașe. Tot la București, în 1966, i-a fost organizată o expoziție retrospectivă. Desenele lui au putut fi admirate peste hotare la multe expoziții de grafică românească.

Pentru activitatea sa, I. Ross a fost decorat cu Ordinul Muncii și cu Ordinul Meritul Cultural.

Cu prilejul înhumării au elogiat personalitatea dispărutului: criticul de artă I. Frunzești, vicepreședinte al Ununii Artiștilor Plastici, pictorii și graficienii Matty Aslan și Nell Cobar.

DE CESE

În perioada 11—25 septembrie 1976, în cimitirele Comunității evreilor din București au fost înhumate:

Cauly Haia (79 ani) Bd. 1 Mai 144; Ross Iosif (77) str. Mihail Eminescu 17; Fligler Sura (75) șos. Ștefan cel Mare 39 A; Grünberg Heivet (80) Călărăși 319; Herescu Moise (75) Aleea Zamora 3 (Ploiești); Herzon Simon (88) Clucecului 21; Haitler Dan (38) Biserica Popa Chișu 5; Loebel Enta (87) 7 Drumuri 16; Gherghescu Enta (73) Moșilor 161; Cușmaru Sali (92) Cantemir 41; Segal Cerna (63) Reconstrucției 10; Woinoff Hana Feiga (86) Aleea Crăiești 86 A; Goldstein Șarlotă (89) Bd. Coșbuc 37 A; Frucht Ana (76) Dr. Cumpănicu 15; Wolfensohn Leon (85) Horbotei 6; Lazăr Avram (79). Intr. Popa Nan 2; Zaharia Lea (70) Sf. Maria 7; Bolteanschi Iosif (55) Bd. Republicii 69; Segal Isac (76) Labirint 123; Lerner Ruhlă (85) Petru Carp 20; Gombos Ștefan (67) Aurel Vlaicu 49; Iosephovici Eduard (69) Linăriei 45; Jurman Ester (62) Dinicu Golescu 11

Adine indurerați, Lupu Toni, soră, Natan, cumnat, Anj, Sașa, Vera, Vili, nepoți, Nușa și Odette, strănepoate, anunță încetarea din viață a dragului nostru

Dr. SIMON HERSON

Înmormintarea a avut loc la cimitirul Giurgiului în ziua de 7 septembrie 1976. O lacrimă și un gînd pios.

Familiele Iacob Adam, Grünstein (R.D.G.) și Feuerștein (Israel) amintesc cu aceeași via durere pe toți cei care au iubit-o că la 9 Tisri (3 octombrie a.c.) s-a împlinit nu an de la încetarea din viață a scumpei lor

BASIA FEIERSTEIN

Botoșani

om de o rară noblețe sufletească, exemplu de abnegație și bunătate.

Amintirea ei va rămîne pe veci nesfîrșită în inimile noastre.

Sucot sau conceptul iudaic de bucurie

(Urmare din pag. 1-a)

merită să trăiești și care reprezintă eterele adevăruri iudaice. În noaptea aceasta de Sucot dansa și dânsul, iar suprema lui bucurie o exclama în cuvintele: „אני כאן הנה כאן”. Dacă Eu sint aici, totul e aici“. Dacă Eul me, dacă personalitatea mea morală a izbutit să înălțare de pe sine tot praful nimicit; dacă am reușit să mă regăsec pe mine însumi, atunci totul, tot ce mă înconjoară, apare într-o splendidă lumină, atunci pot, cu adevărat, să mă bucur.

„Sărbătoarea bucuriei noastre“ exprimă însă nu numai veselia individului, ci și pe cea a colectivității. Primele două sărbători, Pesah și Șavuot, nu poartă această denumire, căci ele nu înfățișează încă sinteza acestui sentiment. Pesah e שמחה, „sărbătoarea libertății“. El evocă sfărâmarea lanțurilor robiei naționale „De la sclavie spre libertate“ și începutul de itinerar istoric pe care îl amintesc. Istoria ne-a arătat însă că aceasta nu e suficient. Mai grea e să păstrezi libertatea decât s-o cuceresti. Condiția sine qua non pentru ca libertatea să nu fie o simplă efemeridă în viața unei colectivități este ca membrii acesteia să nimească cătușele robiei spirituale pe lângă cele fizice.

אין לך ביהורין אלא מי שיעוסק בתורה. „Numai cel care și-a desrobitor conștiința, numai cel care știe să prețuiască libertatea învățându-i valoarea, se poate numi fiu al libertății. Șavuot care este שמחה וזמן, „Sărbătoarea învățării“ cu a sa revelație sinaitică, cu a sa învățatură

a dreptății și a păcii, simbolizează deci cea de-a doua dintre libertăți, cea spirituală.

Pesah, Șavuot, libertatea fizică și cea spirituală, nu sint însă suficiente. Filele nu prea îngâbenite din trecutul popoarelor, ne arată că numai cu aceste libertăți ele au fost ținute mai departe în neagra robie. Marea revoluție franceză a vărsat din belșug singele poporului pentru traducerea în viață a lozincilor care constituiau mirajul mulțimilor: Libertate, Egalitate, Fraternitate. Orînduirea socială pe care a stabilit-o însă a însemnat libertatea omului care muncește de a muri de foame, în timp ce trîndavii huzureau în bogății. Nici vorbă nu putea fi de egalitate între toți fiii omului, de frățietate între toți membrii familiei umane.

Numai cucerind cea de-a treia dintre libertăți, aceea a omului muncitor de a se bucura de rodul muncii sale, noțiunea de libertate își găsește adevăratul ei sens. Sucot, sărbătoarea stringerii recoltei, zilele în care se stabilea împărțirea deopotrivă a bucatelor pentru toți acei care au trudit spre a le face să rodească, reprezintă această încorporare a libertății umane. Ogoarele erau distribuite celor care le-au udat cu sudoarea frunții lor, iar serătorii chiuiau de bucurie, căci al lor era pământul, a lor glia frământată de brațele lor harnice.

Numai astfel de zile puteau căpăta, cu adevărat, numele de „Sărbătoarea bucuriei noastre“ pentru că numai într-insele omul și colectivitatea se puteau bucura pe deplin de viață...

GLOSE TALMUDICE DESPRE SUCOT

Porunca șederii în suca face parte din categoria de porunci la care Tora dă imediat motivarea lor: „Sapte zile să locuiți în corturi. Orice om născut în Israel să locuiască în corturi. Ca să știe neam de neamul vostru că am pus pe fiii lui Israel să locuiască în corturi, când i-am scos din Mîraim“. (Leviticul 23, 42—43).

În legătură cu sensul expresiei „corturi“ („sucot“ în ebraică) în care au locuit fiii lui Israel după scoaterea lor din Mîraim, Talmudul pomenesc o dispută între rabi Eliezer pe de o parte și rabi Akiva pe de altă parte. Păreră primului este că expresia „corturi“ trebuie înțeleasă în sens figurat și se referă la stîlpul de nori care a servit fiilor lui Israel drept apărare de soare în deșert. Rabi Akiva, în schimb, explică cuvîntul „sucot“ în sensul că și-au construit corturi adevărate, în care au locuit pentru a se apăra de căldură și soare.

SENSUL PRESCRIPTIEI DE A LOCUI ÎN SUCA

Comentarii ulteriori au încercat, de asemenea, să explice sensul prescripției de a locui în suca.

Primul dintre aceștia este Maimonide. În tratatul *More Nebohim*, el susține că ambele sărbători, Sucot și Pesah, au același scop: înrădăcinarea credinței și însușirea virtuții. În ce privește sărbătoarea de Sucot, credința constă în perpetuarea amintirii despre minunile din deșert. Iar virtutea este ca omul să se gîndească în zilele bune la vremuri de restriște, ceea ce îl ferește de infumurare. Din această cauză Tora ne recomandă ca timp de 8 zile să renunțăm la confortul locuinței și să locuim în corturi. Aceasta ne va ajuta să ne amintim de situația noastră de odinioară, așa cum glăsuiește versetul amintit: „Am pus pe fiii lui Israel să locuiască în corturi când i-am scos din Mîraim“ și numai mila Domnului ne-a scos din acele condiții mizere de locuit în deșert.

Renumitul filozof karait Aron ben Eliahu (din secolul al XIV-lea), în cartea sa „Sefer hamivot“ dă o motivare filozofică poruncii de a locui în corturi. El își fundamentează teoria plecînd de la așa-zisii *tzaviihi*, care cred în puterea divină a stelelor și afirmă că toate evenimentele din lumea noastră se desfășoară sub influența acestora. Influența stelelor — arată el — este demonstrată cel mai bine în creșterea plantelor, așa cum spune versetul: „Și cu roadele de frunte pe care le coace soarele și care odrădesc în fiecare lună“ (Deuteronom, 33,14). Aceasta înseamnă că cerealele, ca și majoritatea fructelor, se coc în urma puterii stelelor. Văzînd slăbirea puterii corpurilor cerești în perioada lunii Tisri, zăviihi au fost cuprinși de tristețe și remanare, contrar bucuriei lor din luna primăverii, Nisan. Din cauza aceasta a dispus Tora construirea corturilor tocmai în luna Tisri, pentru a aduce veselie și desfătare în sufletele credincioșilor. Tot din acest motiv, Tora a dispus să se folo-

sească la construirea corturilor numai crengile care nu vestejesc. S-a dispus toate acestea pentru a combate credința greșită a zăviihiilor și pentru a demonstra că în realitate toate lucrurile sint supuse providenței și nu stelelor.

O altă motivare a recomandării de a locui în suca o aflăm din scrierile lui Abraham Seba. În comentariul său la Tora, Eben Seba arată că înlînirea dintre Iacob și Esau, relatată în Geneza capitolul 33,1—11, a avut loc în ziua de Iom Kipur, dînd această interpretare versetului „Iacob a plecat mai departe la Sucot“ (Ide. 33,17).

În continuare, Abraham Seba motivează porunca șederii în corturi după cum urmează: „După ce fiii lui Israel au ieșit cu bine din ziua judecării de Roș Hașana și Ion Kipur, după ce Domnul le-a iertat păcatele, s-a dispus sărbătoarea acestor evenimente prin sărbătoarea de Sucot, demonstrînd că nu mai este nici un motiv de teamă și se poate locui chiar într-un cort, în deplină siguranță“.

Primul care a construit o suca a fost deci patriarhul Iacob.

SĂRBĂTOAREA DE SUCOT ȘI „HAKEL“

Una din prescripțiile legate de Sucot este cea cu privire la porunca „Hakel“ (adunare, adică obligația monarhului de a aduna întregul popor la expirarea perioadei de smita, cu ocazia sărbătorii de Sucot și a citi în fața lui capitele din sulul Mișnei Tora (cartea a cincea denumită Deuteronom). Pe cînd alte prescripții referitoare la sărbătoarea de Sucot nu sint enunțate în Tora în termeni destul de clari, porunca „Hakel“ a fost descrisă pe larg, cu lux de amănunte. Iată textul versetului din Deuteronom, capitolul 31, 10—12: „La sfîrșitul celor șapte ani, în anul tertiiilor datoritorilor, la sărbătoarea corturilor, când tot Israelul a venit să vadă fața Domnului Dumnezeuului tău, în locul pe care-l va alege, să citești legea aceasta în urechile întregului Israel: „Stringe atunci poporul: bărbaiți, femeile, copiii și străinii din așezările tale, ca să se deprîndă să cîntească pe Domnul Dumnezeuul lor, și să se sîrguiască la împlinirea tuturor poruncilor legii acesteia“.

Învățați ai Talmudului au stabilit că sulul sfînt al regelui nu conținea decît cartea a cincea (Deuteronomul), pe care o citea în fața poporului adunat.

Adunarea și lectura deveneau necesare, fiindcă perioada de șapte ani era considerată ca un timp în care multe porunci vechi căpătau interpretări noi și alte porunci noi, bazate pe Tora, erau create.

Primul care a împlinit această poruncă a fost Iehosua ben Nun. Vorbind despre felul cum era adusă la îndeplinire porunca Hakel, Maimonide spune printre altele: „Chiar și cei mai înțelepți și învățați, care cunoșteau întreaga Tora, erau obligați să asculte cu cea mai mare atenție citirea regelui, fiind considerată ca o repetare a actului de pe muntele Sinai.“

Doi actori au pășit sub Hupa...

Doi cunoscuți actori de la TES, Michaela Kreutzer și Carol Marcovici, au pășit sub Hupa, baldachinul nupțial. Fericitul

eveniment a avut loc la Templul coral, în ziua de 12 septembrie a.c. cu participarea unui mare număr de invitați printre care — evident — personalități din viața artistică și teatrală. Printre aceștia, d. Radu Beligan, directorul Teatrului Național „I. L. Caragiale“, actorii Florin Piersic și Victor Moldovan, cîntărețul de operă David Ohanesian, regișorul Horea Popescu, cineastul Savel Știopul, cîntăreața Angela Moldovan, colegi de la TES și de alte teatre din Capitală etc.

Cununia a fost oficiată de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen. În alocuțiunea rostită, d-sa a stăruit asupra semnificației acestui moment capital din viața soților, subliniind caracterul sacru al familiei și căminului.

Masa a avut loc la restaurantul ritual al Federației. Prezența aitor artiști de talent și renume a transformat fericitul eveniment și într-o manifestare artistică și generis. E destul să arătăm că Florin Piersic a declamat, Ohanesian a cîntat, Angela Moldovan a interpretat — în limba ebraică! — un cîntec de Bialik și poplulara melodie Hava Naghila...

Redacția noastră se alătură celor ce au adresat felicitări și bune urări tinerei perechi.

Eliberarea lagărului Bergen-Belsen

Bergen-Belsen este unul din nenumăratele denumiri geografice devenite un simbol al bestialității naziste. În această mică localitate de lângă Hanovra, SS-iștii au amenajat, în iulie 1943, un lagăr de concentrare, destinat, în concepția lor, a servi vremelnice pentru deținuții din lagărele care erau evacuate pe măsura prăbușirii fronturilor de luptă. Pentru zeci de mii de oameni, victime ale terorii brune, Bergen-Belsen a fost însă ultima etapă...

De la cei care au supraviețuit cunoaștem doar o parte a istoriei teribile ce s-a consumat aici. Rîndurile ce urmează redau crîmpe din ultima fază a calvarului.

Zilele din preajma eliberării, pe care le-am petrecut în lagărul din Belsen-Belsen îmi revin adesea în memorie. Stăteam culcați, pe niște plăci din oțel, infomețați și epuizați, după un marș de patru luni, care a fost pentru mulți dintre noi un marș al morții, căci zeci de mii dintre noi au căzut epuizați sau răpuși de sinistru „comando de curățire“ care ne urma.

În acest răstimp am fost purtați într-un lagăr în altul, dar toate fiind suprapopulate, nicăieri nu am fost primiți. Astfel am fost nevoiți să parcurgem, flămînzii, mii de kilometri, pe ploaie și zăpadă; cei pe care li păraseau forțele și cădeau erau ridicați de către „comando“.

Din lagărul Dora, am fost îndesați în vagoane de vite și trimiși la Hamburg, unde am ajuns tocmai în timpul unui bombardament. Trenul fiind nevoit să o-prească în cîmp (linia ferată fusese stricată de sabotori) am fost evacuați și duși la Bergen-Belsen. Abia după eliberare am aflat că tot convoitul urma să fie imbarcat pe un vas și scufundat în Elba.

La Bergen-Belsen, o epidemie de tifos făcea ravagii. Cuptoarele ardeau zi și noapte, în timp ce afară mormane de cadavre își așteptau rîndul.

Pînă la urmă, am fost inghesuiți în niște barăci militare din vecinătate. Îmi amintesc că într-o duminică — cum stăteam întinși, nemeaiputîndu-ne ține pe picioare și așteptam în zadar porția de supă — am auzit buibuit de tunuri. Geamurile au început să se spargă, iar noi ne-am culcat la pămînt. Se auzeau gemete și vaiete.

La început, am crezut că dinadins am fost cazați în baracamente militare pentru ca englezii sau americanii, luîndu-ne drept soldați nazisti, să ne extermine

MARȘ AL TĂCERII

Peste o mie de persoane de toate confesiunile și de diverse orientări au organizat recent un marș al tăcerii pe străzile orașului Strassbourg din Alsacia, în semn de protest împotriva incendiării muzeului rezistenței și deportaților de la fostul lagăr de concentrare Struthof. Manifestația s-a încheiat la monumentul închinat celor căzuți în cursul celui de al doilea război mondial.

prin bombardamente. Ne-am înșelat însă, căci avioanele care ne bombardau și ne secerau în zbor razant cu mitralierele erau germane. Eram convinși că acesta e sfîrșitul! Ne așteptam ca avioanele să se întoarcă și să termine cu noi! Domnea o tăcere neliniștitoare, apoi canoana da relnceput. Toți gîndeam: Doamne, de s-ar termina odată!

Se făcuse ora trei dimineața; începuse să se audă zgomot de jepuri și de tancuri care se apropiau; deodată am auzit prin difuzoare: „Deportați de toate națiile, armața britanică a eliberat lagărul. Sînteți liberi!“

Mult timp am continuat să rămînem nemișcați, incapabili să ne urîm. Am auzit apoi același apel: „Sînteți liberi!“ Nu știu cum am găsit forța de a ne ridica și a ieși din curtea lagărului.

Cum așa putea să exprim ceea ce am simțit cînd am auzit soldații din tancuri întrebînd: „Evrei? evrei?“ Cîțiva au avut forța să răspundă: „Da, evrei!“ Unul dintre soldați rosti atunci o rugăciune, mulțumind Domnului că i-a fost dat să trăiască o asemenea clipă: „Doamne,ăștia sint primii evrei vii pe care i-am înfîlțit!“ și a început să plîngă ca un copil.

Cei mai mulți dintre noi eram atît de copleșiți de cele îndurate în lagăr încît nu mai aveau capacitatea de a ne mai bucura Eram liberi, dar nu ne venea să credem... De teama de a nu se răspîndi tifosul, am fost obligați să rămînem în lagăr, încît aceiași gardieni SS continuau să ne păzească. Situația a mai durat două zile, după care englezii au preluat lagărul.

În aceste împrejurări, s-a constituit comitetul evreiesc provizoriu. În condițiile noastre de trai au intervenit schimbări. Din deportați, am devenit „persoane deplasate“ adică oameni fără cămin. Toate celelalte grupe naționale din lagăr — 14 la număr — au primit ajutorul guvernelor lor, numai evreii au rămas fără sprijin. Pretutindeni zăceau cadavre, pe care cei din trupele SS în frunte cu conducătorul lagărului, Kramer, care mai țirziu a fost spînzurat, au fost obligați să le îngroape. O delegație a evreilor s-a prezentat comandantului spre a cere ca minile criminalilor nazisti să nu profaneze corpurile martirilor noștri. Demersul nostru a avut succes, și cîțiva dintre noi, conduși de rabini, au înhumat pe cei care n-au mai apucat ceasul libertății. Zvi Helfgot a condus ceremonia funebăra...

În clipa eliberării, în lagăr se aflau 58.000 deținuți dintre care 28.000 au murit după aceea, cu toate îngrijirile acordate. Fără acest sprijin numărul morților ar fi fost desigur mai mare. Crucea Roșie suedeză a transportat în Suedia 6.000 de bolnavi pentru a fi îngrijiți; 72 dintre ei au murit pe drum; mulți nu au vrut să plece deoarece nu voiau să se urce în ambulantele care semănau cu acelea în care SS-iștii încărcau evreii pentru camerele de gazare...

Astfel am trăit noi zilele eliberării!
SAMI FEDER

SĂRBĂTORIREA REVISTEI NO

„Revista cultului mozaic” a împlinit 20 de ani de apariție neîntreruptă. Conducerea Federației Comunităților Evreiești (M) din R. S. România a hotărât ca aniversarea să fie sărbătorită într-un cadru solemn, subliniind și în acest fel prețuirea pe care o acordă activității noastre. Festivitățile au avut loc în zilele de 15 și 16 septembrie a.c. Printre cei care au fost să la parte la sărbătorirea noastră se aflau conducătorii de culte, distinși intelectuali, cunoscuți scriitori și publiciști, evrei și neevrei, expresie vie a stimei și prețuirii de care revista se bucură în cercuri largi.

La festivități au venit să ia parte delegații ale comunităților din țările vecine și prietene. Astfel, delegația din U.R.S.S. a fost alcătuită din d. Ing. Moise Tandelnik, președintele comunității evreilor din Moscova și rabin Haim Levitis; din Ungaria a luat parte o delegație alcătuită din d. Șef rabin dr. Salgo Laszlo cu doamna și d-na Seifert, conducătoarea secției de relații internaționale; din Iugoslavia au venit d-na și d. dr. Lavoslav Kadelburg, președintele Federației Comunităților Evreiești; din Polonia d. Samuel Tenenblatt, redactorul ziarului „Folkstime” și Szymon Szurmiey, directorul teatrului evreiesc din Varșovia.

În seara zilei de 15 septembrie a.c. invitații din țară și străinătate au asistat la o seară de folclor muzical evreiesc. Programul a fost susținut de formația „Menora”, alcătuită din tineri talentați ai cursurilor de Talmud Tora, și de un grup de actori ai Teatrului evreiesc de stat: Carol Marcovici, Bebe Bercovici, Tricy Abramovici și Mihaela Kreutzer-Marcovici. Vechile, frumoasele melodii în limbile idiș și ebraică, transmise din generație în generație, au căpătat, în interpretarea formației, prospețime și tinerețe. Programul s-a bucurat de mare succes, toți interpreții fiind călduros și îndelung aplaudați. În mod deosebit a sîrnit admirație Liane Birnberg, care este deopotrivă interpretă, compozitoare și îndrumătoare artistică a formației „Menora”. Monologul dedicat revistei, scris și interpretat de Bebe Bercovici, a suscitat de asemenea admirația generală.

În seara de 16 septembrie a.c. F.C.E. (M) a oferit o masă oficială în cinstea aniversării revistei. Au participat: Eminența Sa d. Șef rabin și d-na dr. Rosen; consiliul de conducere al F.C.E. (M); d. Gheorghe Nenciu, conducătorul Departamentului Cultelor și d. Iulian Sorin, director adjunct; preot Alexandru Ionescu, reprezentînd pe Prea Fericitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; Monseniurul Francisc Augustin, conducătorul episcopiei romano-catolice din București, preot Ambrosie Günther, paroh bisericii evanghelice C.A., D. Popa, redactor responsabil al revistei „Curierul adventist”; Sandru Trandafir, redactor responsabil al revistei „Buletinul cultului pentecostal” ș.a. Printre cei 200 de invitați se aflau personalități din viața publică, culturală și obștească, scriitori și ziariști, conducerea și lucrători ai tipografiei unde se lucrează revista etc. Adresînd tuturor, în numele Federației Comunităților Evreiești din România, un cuvînt de bun venit, Eminența Sa a prezentat oaspeții de peste hotare, veniți să ia parte la sărbătorirea noastră.

Masa a avut loc în sala de festivități a restaurantului ritual din str. Popa Soare. În toasturile ce au fost rostite au fost exprimate cuvinte de aleasă apreciere și prețuire pentru activitatea revistei. Dl. Victor Rusu, prim-redactorul revistei, a arătat că această sărbătorire nu răspunde doar activitatea de două decenii a redacției, ci ea constituie cînstirea postumă a lungului șir de ziariști și publiciști evrei care de peste 120 de ani au trădit cu abnegație și dăruire pe ogorul scrisului. De curînd, din inițiativa Federației a fost sărbătorit centenarul teatrului idiș și aceste două aniversări sînt grăitoare pentru spiritul de respect și prețuire pe care obștea o are față de intelectualii săi.

Referindu-se la importanța revistei, vorbitorul a arătat că ea a făcut educația iudaică unei întregi generații, care nu are sursă mai competentă de cunoaștere a valorilor noastre spirituale. Totodată, revista înfățișează creația noastră milenară cercurilor neevreiești care manifestă interes în această direcție. În sfîrșit, revista exprimă cu autoritate și demnitate punctul de vedere al obștei evreiești din România în chestiuni evreiești de interes general. Toate acestea, sub îndrumarea atentă, înțeleaptă a Eminenței Sale d. Șef rabin dr. Moses Rosen, cititorul de acum 20 de ani și conducătorul permanent al revistei.

I. Peltz, decanul de vîrstă al scriitorilor evrei, a amintit rolul și greutatea începuturilor presei evreiești din România, ca și de colaborarea sa la unele din primele publicații cum ar fi „Egalitatea”

sau „Vocea Dreptății”. D-sa și-a exprimat satisfacția de a se număra printre colaboratorii „Revistei cultului mozaic”. Aducînd un omagiu cititorului publicității, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen și urînd redactorilor revistei succes și pe mai departe, I. Peltz a făgăduit să continue a fi un sprijinitor fidel al revistei.

Paul Anghel a rostit un toast emoționant, ca neevreu și ca scriitor, subliniînd nivelul înalt publicistic și limba românească aleasă în care e scrisă „Revista cultului mozaic”. La acestea se adaugă tematica largă, de interes cultural și istoric, a materialelor pe care cititorul le află în paginile ei, ceea ce face ca revista să intereseze cercuri largi — și nu numai pe membrii obștei evreiești — înscriindu-se în peisajul general al publicității românești.

Dl. Șef rabin Salgo Laszlo a adresat salutul obștei și coreligionarilor din Ungaria. D-sa a exprimat admirație și prețuire pentru revista noastră, ca și pentru ampla și multilaterală activitate a obștei evreiești din România, condusă cu atîta înțelepciune și largă viziune de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen.

Dr. Lavoslav Kadelburg, președintele Federației Comunităților Evreiești din Iugoslavia, a subliniat strînsele legături prietenești ce există între țările și comunitățile noastre. Pentru mica dar dinamică obște evreiască din țara vecină, activitatea Federației din România constituie deseori o sursă de inspirație și un exemplu stimulator.

Szymon Szurmiey, vorbind în numele delegației din Polonia, a stăruit asupra misiunii sacre a publiciștilor evrei din

generația noastră, generația post-Auschwitz. D-sa a elogiat revista pentru că cultiva cuvîntul evreiesc, în expresia cea mai curată, autentică.

Ing. Moise Tandelnik a adresat salutul frățesc al celor 400.000 de evrei din Moscova. D-sa și-a exprimat bucuria de a lua parte la această sărbătorire, ca și mai mult cu cit, originar din România, simte apropiat de obștea noastră. Sărbătorii coreligionari din Moscova și din alte țări sînt abonați și citesc cu interes „Revista cultului mozaic”.

Monseniurul Francisc Augustin, în cuvînt d-sale, a spus printre altele: „Cîtim cu multă plăcere revista Dr. și trimțim stîmă pentru înalta spiritualitate care o propagă. În ea găsim ceea ce constituie tradiția comună a credinței noastre. Această revistă evocă pentru noi și vremurile întunecate trăite de popor.”

Cuvîntul d-lui Gheorghe Nenciu, conducătorul Departamentului Cultelor

Eminența Voastră, Onorată asistentă,

Popasul aniversar al „Revistei cultului mozaic” la împlinirea a două decenii de la apariție, îmi oferă un nou și plăcut prilej de a mă afla în mijlocul dumneavoastră și a vă adresa un călduros salut în numele Departamentului Cultelor și al meu personal. Totodată, îmi este plăcut să adresez un salut cordial oaspeților de peste hotare — reprezentanți distinși ai comunităților evreiești din Uniunea Sovietică, Polonia, Ungaria și Iugoslavia — veniți să ia parte la această festivitate.

La apariția primului număr al revistei, fondatorul ei, Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen îi indica și misiunea „de a trădi pe ogorul binelui comun”, de a fi cum spuneati odată interpretînd o străveche legendă evreiască — o „punte de hirtie” care prin miraculoasa putere a cuvîntului scris să vehiculeze valori umane de înaltă etică, să-i unească pe oameni, să-i învețe să se respecte cunoscîndu-se, să se ofere generos și neobosit realizării încrederii și să slujească păcii, dreptății și înfrățirii între oameni și popoare.

Preocupîndu-se să scoată la lumină flori din tiparul gândirii și sensibilității tradițiilor și culturii evreiești, revista a căutat să răspundă acestui crez pe care l-ați definit încă acum douăzeci de ani. Astăzi, cu prilejul evenimentului festiv aniversar, privind retrospectiv activitatea revistei, puteți afirma cu satisfacție că această misiune a împlinit-o în mod fericit.

Participînd efectiv la redactarea revistei — nu știu să fi fost număr al revistei în care să nu fi fost prezent nu numai ca spirit dătător de ton — prin scris Eminența Voastră ați încurajat și îndemnat permanent colaboratorii spunînd: „Pornim la muncă cu însuflețire și plini de speranțe pentru că sîntem conștienți că prin această publicație vom sluji deopotrivă interesele cultului mozaic și ale patriei... Pornim la drum cu îndemnul la muncă neobosită pentru consolidarea și propășirea patriei”.

În cei douăzeci de ani de prestigioasă activitate „Revista cultului mozaic”, scrisă și tipărită în trei limbi — română, ebraică și idiș — a reușit să corespundă nevoilor cititorilor săi. Revista a ogîndit viața instituțiilor de cult mozaic, diverse manifestări religioase, a redat cu fidelitate și culoare modul cum decurg sărbătorile credincioșilor evrei, a relatat amplu despre cele ce se petrec în comunitățile evreiești, a evidențiat bunele tradiții ale conviețuirii populației evreiești cu poporul român, contribuția generațiilor de evrei la cultura, civilizația și

năzuințele comune ale poporului nostru. Totodată revista a militat pentru idealul de pace și devotament pentru România socialistă, dînd o imagine a simțămîntelor care animă populația evreiască, cit și dorinței ei de încadrare în efortul general constructiv al întregului popor pentru propășirea țării noastre.

Revista a constituit o tribună de înfiere a epocii fasciste, a formelor de degradare spirituală, morală și materială a omului și a pledat pentru demnitate și dreptul său la fericire și bine.

„Revista cultului mozaic” a reflectat, de asemenea, în coloanele sale, climatul general de respect și colaborare ecumenică ce caracterizează relațiile cultelor din țara noastră, în condițiile depline egalități și a libertății vieții religioase ce este asigurată tuturor cultelor.

În același timp, revista a consacrat spații largi vieții evreiești în general, vizitelor Eminenței Sale Șef rabinului dr. Moses Rosen la comunitățile evreiești de peste hotare, participării la diferitele întruniri ale Congresului Mondial Evreiesc și a altor organizații religioase evreiești.

În toate asemenea ocazii s-a ilustrat remarcabila personalitate a conducătorului cultului mozaic din țara noastră, prestigiul unanim de care se bucură în cercurile vieții religioase iudaice, ca mesager al comunităților evreiești din România.

În mod constant, Eminența Sa dr. Moses Rosen s-a afirmat ca un susținător activ al dorinței de pace a poporului român, contribuînd prin erudiția și patriotismul său la edificarea cercurilor evreiești de peste hotare asupra realităților vieții din țara noastră.

Tuturor acestor aspecte legate de viața comunităților evreiești din România și de climatul propriu societății noastre

„Revista cultului mozaic” le-a fost un fidel interpret, plin de căldură și responsabilitate. Aceasta explică audiența de care se bucură, faptul că și-a găsit un drum propriu și o apreciere largă.

Încheiere, aș dori ca alături de prețuirea ce acordăm „Revistei cultului mozaic”, să felicităm călduros pe Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen, care a vegheat și îndrumat activitatea acesteia de la primii pași, să felicităm comitetul de redacție condus cu pricepere și dăruire de talentatul gazetar și scriitor, om de adîncă simțire care este d. Victor Rusu și pe ceilalți colaboratori care prin aportul lor dau prestigiu, faimă și culoare revistei.

Doresc succes revistei și perspective rodnice activității sale.

Monument spiritual

Mult stimat domnule Șef rabin

Am citit cu emoție scrisoarea Domniei Voastre. Cu sentimente nostalgice am aflat din ea faptul calendaristic al împlinirii primilor 20 de ani de ființare a „Revistei cultului mozaic”. Data mă mișcă profund, abstracție făcînd de ceea ce spune, de ceea ce trebuie să spună, oriunde coreligionar conștient de problemele majore ale existenței evreiești contemporane. Ea mă mișcă personal, pentru că mă face să retrăiesc ani de mult trecuți și în partitura, în care entuziasmul încă tineresc al altora și al meu, se îmbina, la muncă de redacție a revistei, cu bucuria consistentă a participării active la clădirea — cărămidă cu cărămidă — a unui monument spiritual, pe care-l întuiam deja atunci unic în felul lui.

Acest monument, a cărui aniversare vă pregătiți s-o sărbătoriți s-a înălțat de atunci, firește, și continuă să se înalțe printre monumentele presei evreiești contemporane el este probabil singurul închinat cu o aureolă de autentic erosim.

Mă rog Celui Atotputernic ca sărbătorirea „Revistei cultului mozaic”, care este sărbătoarea noastră, a tuturor, să fie nu numai prilej de îndreptățită mîndrie și de binemeritată satisfacție ci și prilej de înnoită opintire spre noi realizări și împliniri, înspre un viitor pe care vi-l doresc, pentru noi toți, lung, luminos și plin de satisfacții.

Prof. univ. dr. EZRA FLEISCHER Ierusalim

ASTRE

evreu, suferințele ce i-au fost pricinuite în anii prigoanei antisemite și fasciste. Prin aceasta, revista fine trează conștiința oamenilor, să nu mai cadă în rătăcirile urii și a intoleranței. Pentru mine personal, lectura revistei evocă amintiri plăcute ale copilăriei și adolescenței trăite la Gura Humor, în prietenie cu tinerii evrei. În acest spirit de prietenie și respect vă exprim simpatia noastră, a clerului și credincioșilor romano-catolici”.

Preotul Alexandru Ionescu a dat citire mesajului adresat de Prea Fericitul Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. În continuare, vorbitorul a arătat că revista este citită cu interes și de sute de preoți ortodocși, care află în paginile ei materiale de interes comun. D-sa a citit articolul pe care l-a publicat în revista „Glasul Bisericii” la a 10-a aniversare a „Revistei cultului mozaic” în care a exprimat respectul și admirația pentru activitatea publicației și a conducătorului nostru spiritual. Aceste simțăminte constante le-a reînnoit cu prilejul aniversării de acum.

A urmat la cuvînt d. Gheorghe Nenciu, conducătorul Departamentului Cultelor. (Textul cuvîntării se publică în această pagină).

Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen a rostit cuvîntarea din care publicăm fragmente în acest număr.

În spiritul bunelor relații dintre Biserica Ortodoxă Română și cultul mozaic se înscrie și participarea reprezentantului Prea Fericitului Justinian, preotul Alexandru Ionescu.
 În clișeu: Eminența Sa felicită pe vorbitor, după toastul rostit.

ÎN SLUJBA IUDAISMULUI ȘI A OBȘTEI EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

Cuvîntarea rostită de Eminența Sa d. Șef rabin dr. Moses Rosen

Incheierea celor douăzeci de ani de apariție a Revistei noastre are loc în preajma zilelor cînd noi, evreii, vom încheia un an calendaristic și vom întîmpina un altul.

În aceste zile, rugăciunile și urările noastre se intruchimesc într-un simbol: Cartea. Viața e o carte și răsîntia dintr-un an și celălalt evocă paginile scrise și cele încă nescrise din itinerariul existenței noastre. Obișnuitul „La mulți ani” se exprimă în tradiționala noastră urare: „A fi înscris în cartea unei vieți bune”.

Era și normal ca perspectiva noastră asupra vieții să nu fie prin prisma Parcelor, care țes un fir pînă cînd se rupe urzeala, ci aceea a fiilor unui popor care își merită pe deplin numele de Am Hasefer, „Popor al Cărții”.

Cu un astfel de simbol, o aniversare încheiază de a fi un act de exuberanță și uitare de sine, ci unul grav, de introspecție, de bilanț al capitolului încheiat și de scrutare atentă a celui pe care-l deschidem.

Colecția celor două decenii ale Revistei e un capitol din cartea vieții iudaismului din România, într-o epocă hotărîtoare pentru destinul său. Ea este oglinda strădaniilor noastre, în coloanele ei se află relatarea unei necontenite munci pentru ca acest iudaism să trăiască. După ce paginile multisecularului său trecut au fost stropite cu singele sutelor de mii de martiri și eroi, după ce zorile unei noi vieți au mijit găsindu-ne cu obștiile nimicite, după ce rîndurile noastre s-au împuținat, ajungînd decimați la propriu (cuvîntul „decimat” reprezintă reducerea la a zecea parte), ne-am apucat să reclădim nu numai comunitățile, ci și sufletele noastre.

Revista aceasta nu s-a limitat numai la a oglîndi, la a depune mărturie pasivă, ci ea a constituit un real factor de creație activă. Ea a adus unei generații răspunsuri la dorul ei de identificare în-

daică, a purtat în mai toate căminele evreiești mesajul eticii și culturii noastre, a pătruns dincolo, mult dincolo de granițele obștii noastre, atît între cultele conlocuitoare în această țară, cit și în mai toată lumea evreiască, în întreaga ei răs-pindire.

S-a utilizat în seara aceasta noțiunea de punte ca referire la funcțiile acestei reviste. Dacă e adevărat că ea a constituit o punte către concetățenii noștri de altă religie sau de altă naționalitate, dacă e adevărat că ea și-a împlinit misiunea de punte către comunitățile evreiești din străinătate, cea mai importantă funcție a publicației a fost că a devenit o punte către noi înșine, un mijloc eficace de a ne regăsi cu identitatea noastră, cu apartenența noastră, cu credința și idealurile, cu limba și istoria noastră.

Aniversarea te predisune la amintiri, la evocări. Privesc acum înapoi spre cei dintîi pași pe care i-a făcut revista. Suprema măgulire pe care am primit-o în această seară a fost în clipele cînd conducătorul Departamentului Cultelor d. Gheorghe Nenciu a citat frazele programatice cuprinse în editorialul ce l-am scris în cel dintîi număr. Tot ceea ce am scris atunci la timpul viitor, azi, după douăzeci de ani, d-sa a citat la timpul trecut. Am împlinit ceea ce am propus, am învins dificultățile, am dezmințit scepticismele și am transformat ideea în fapte.

Este oare necesar să mai subliniez că toate acestea n-ar fi fost cu puțință fără politica de larg umanism, fără libertatea deplină religioasă, fără înțeleapta rezolvare a problemelor noastre specifice, de care ne-am bucurat din partea regimului României socialiste?

Conducerea Departamentului Cultelor a știut să pună în aplicare această politică, creînd un real climat de respect și încredere reciprocă. Aceasta este explicația a tot ceea ce se întîmplă în această

seară, cînd, reuniți în jurul acestei mese, personalități animate de diferite concepții despre lume, exponenți ai unor religii care altădată se vrăjmășeau, intelectuali distinși și talentați minuiitori ai condeiului, vin să mărturisescă elogiul lor pentru această revistă.

„Consider de a mea datorie sfîntă, atunci cînd vorbesc despre începuturile acestei publicații, să aduc un călduros omagiu unei personalități care a fost în primii ani cel mai de seamă sprijin ce l-am avut spre a putea menține această publicație, un om care n-a precupețit nici un efort în slujba acesteia sfîntă de redactor al revistei și care astăzi nu se află printre noi, deși i-am adresat o cordială invitație de a fi aici la această prăznuire. E vorba de dr. Ezra Fleischer, profesor la Universitatea ebraică din Ierusalim, eminent om de știință, care din 1956 pînă în 1960 scria, corecta, tipărea, împacheta, care și expedia revista noastră. Îi trimțem un prietenesc salut pe care-l sintetizăm în versetul psalmistului „Cei care seamănă în lacrimi, secera-vor în chiot de bucurie” (Psalm 126,5)

„Revista a crescut, nu mai are „bolile copilăriei”, admirația cititorilor o înconjoară, apariția ei e așteptată cu nerăbdare, prestigiul ei e necontestat, nivelul ei intelectual e unanim prețuit, conținutul ei e plin de învățăminte utile. Datorită cui putem enumera, fără falsă modestie, aceste merite ale publicației ce o sîrbătorim? Numele lui se află pe buzele noastre, ale tuturor. E Victor Rusu, care oficiază da, oficiază de peste un deceniu, la acest altar al culturii iudaismului din România, care este „termocentrala” ei. Marile sale succese în această muncă delicată se datorează nu numai talentului și pregătirii sale profesionale, nu numai sîrguinții, energiei, seriozității și devotamentului cu care își împlinește sacra misiune, ci mai presus de toate faptului că e însuflețit de o credință, că e conștient de deosebita importanță ce o reprezintă munca sa în slujba obștii evreiești din România. Îi urăm lui și distînsei sale tovarășe de viață, ani mulți, plini de satisfacții, care să nu fie mai prejos decît satisfacția ce o resimt în această seară.

Unicitatea acestei reviste mai constă și în faptul că e trilingvă. Pagina de ebraică, pe lingă faptul că e o cale de acces spre celelalte comunități evreiești, afirmă și atașamentul nostru pentru graiul nostru multimilenar. În limba ebraică s-au dăruit, pentru prima dată, umanității marile idealuri de progres, dreptate și pace, în limba aceasta se reclădește viitorul poporului nostru. Mulțumim d-lui Prim-rabin I. M. Marilus pentru sprijinul ce-l dă acesteia pagini scrise în limba sfîntă a Torei.

„În „mame-lușn” în „limba mamelor noastre”, în idișul care a cîntat veacuri de-a rîndul dorurilor și suferințele noastre, ne adresăm atît coreligionarilor din țară, cit și celor din întreaga lume. Desigur că rămînem pătrunși de adevărul maximei înțelepților noștri אל תחטל כן בקינן אלה במה יש כן „Să dai mai multă importanță conținutului decît vasului” (Pirkei Avot IV, 26) și forma națională a acestor pagini, ebraica și idișul, e cinstită de un conținut care corespunde tradiției, credinței, concepției noastre despre lume. Vladimir Tambur, scriitorul ale cărui recente opere s-au bucurat de un real succes, merită în acest moment lauda noastră pentru munca ce depune la redactarea acestor pagini.

Tuturora, colaboratorilor, muncitorilor tipografici, personalului administrativ (e cazul să-l felicităm pe B. Herșcovici care odată cu împlinirea a 70 ani, sîrbătorește în aceste zile un sfert de veac de devotată muncă în slujba Comunității), tuturora le adresăm sentimente de adîncă recunoștință pentru tot ceea ce au făcut și vor face și în viitor pentru ca această revistă să-și păstreze ființa.

„Cîte aș mai avea de spus! Cit de plin e sufletul, cit de numeroase amintirile! Poate o voi face cînd mă voi apuca să-mi scriu memoriile. De obicei, oamenii se apucă de memorii cînd încep să-și piardă memoria. Sper că nu voi aștepta pînă atunci. Deocamdată, vă fîgăduiesc că la a 30-a aniversare să completez multe din cele nespuse azi. Pînă atunci vă adresez tuturora, „numtași” (mahatunim) ai revistei și distinși oaspeți din țară și de peste hotare urarea: „Să fiți înscrisi în cartea vieții celei bune”.

CONGREGAȚIE

În cartierul londonez Mill Hill au fost puse recent bazele unei noi congregații reformate. La reuniunea inaugurală au luat parte vicepreședintele și secretarul general al Ligii sinagogilor reformate din Marea Britanie, precum și conducători ai unor comunități reformate.

DOCUMENTAR

Institutul Iad Vașem din Ierusalim a adunat o documentație foarte bogată privind perioada prigoanei naziste. Impresionantă prin proporțiile ei, documentarea cuprinde dosare cu o lungime de 23 milioane zarzi. Se mai găsesc 37 000 documente în fotografii, 1 000 microfilme, 200 filme documentare, 300 mape cu schițe și desene ale ghetourilor și lagărelor de concentrare. Institutul editează o serie de publicații care, în fapt, sînt colecții de documente referitoare la comunitățile evreiești sau așezări în care au locuit colectivități evreiești și care astăzi nu mai există. Printre cele mai recente publicații se află un „Ghid al materialelor nepublicate din perioada holocaustului”. Volumul III (în limba engleză).

COMPOZITOR

Cunoscutul compozitor Aaron Copland a împlinit vîrsta de 75 de ani. El este autorul a numeroase lucrări componistice: simfonii, suite, opere. În trioul său „Vitebsk” se găsesc reminiscențe ale muzicii iudaice orientale. Ca dirijor, a dat concerte în multe centre muzicale, executînd, pe lingă lucrările sale, muzică clasică și modernă.

CONCERT

În sinagoga Păcii din Strasbourg a avut loc un concert liturgic, susținut de corala sinagogală a orașului, cu concursul unor cantori renumiți din Berlin, Paris, New York. Dintre piesele executate au impresionat Kiduș, Hinei Matov, Kol Dodi și Vehameru.

FESTIVE

Comunitatea evreiască din Geneva a făcut o inovație în domeniul celebrării zilelor de sîrbătoare. Anumite familii din oraș au fost de acord să fie gazde, fiecare din ele invitînd pentru seriile de sîrbătoare alte două familii. Comunitatea a format zece echipe din cite doi animatori. Acestea au prezentat la domiciliul familiilor-gazdă un program alcătuit dintr-un montaj audiovizual cu cîntece rituale.

Vorbitorii la masa festivă.
 De la stînga la dreapta: Victor Rusu, I. Peltz, Paul Anghel, rabin Salgo, dr. Lavoslav Kadelburg, ing. Moîșe Tandeitnik, Szymon Szurmiey, monseniorul Francisc Augustin.

stiri

VIZITA

Patru rabini americani, printre care d. Harold Gordon, vicepreședintele Consiliului rabinic din Statele Unite, au făcut o vizită în Maroc. Ei au fost primiți cu căldură de comunitatea evreiască și de autoritățile din această țară. Presa din Maroc a relatat pe larg despre prezența rabinelor americani.

BIBLIOGRAFIE

Federația sefardă din Statele Unite a publicat o bibliografie cuprinzătoare, dând referințe cu privire la cărți și filme și alte informații din domeniul cultural sefard. Pe de altă parte, în colecția lucrărilor evreiești de bază, editată de Bnei Brith în S.U.A. a apărut lucrarea pregătită și adnotată de prof. Moshe Lazar: „Sefardic Tradition: Ladino and Spanish—Jewish Literature“ (Tradiția sefardă: Ladino și literatura evre-spaniolă).

DISTINCȚIE

Cu prilejul unei scurte escale în Franța, secretarul general O.N.U., d. Kurt Waldheim a vizitat și Muzeul biblic al lui Marc Chagall din Nisa. D. Kurt Waldheim a remis lui Chagall Medalia Păcii a O.N.U., amintind că ilustrul pictor a oferit sediului Organizației Națiunilor Unite un vitraliu dedicat memoriei lui Dag Hammarskjöld.

HĂRȚI

O colecție rară, cuprinzând peste 4 000 piese — hărți vechi, ilustrații geografice, atlasuri — adunate timp de 28 de ani de colecționarul Eran Laor din Ierusalim a fost donată Universității Ebraice. Printre piesele cele mai rare se află o hartă a vechiului Israel, tipărită în 1475 — deci cu adevărat în primele zile ale tiparului — în Germania.

PREMIU

La un festival cinematografic care a avut loc în Berlinul Democrat s-a decernat Medalia de argint filmului „Jacob Mincinosul“. Realizat în R. D. Germană acest film prezintă ca erou pe un tânăr care aduce în ghetto informații din exterior. El ascultă clandestin emisiunile de radio ale forțelor aliate și astfel susține permanent moralul celor internați, redându-se încrederea în victoria împotriva nazismului.

CENTENAR

Sculptorul Iacob Louchinsky a fost sărbătorit în Kibutzul Giwat Brenner din Israel cu prilejul împlinirii venerabilei vârste de 100 ani. De fapt, el însuși este oarecum în dubiu asupra exactității acestei cifre. S-ar putea, susține el nu fără umor, să am un an mai puțin dar munca și peregrinările mele permit această derogare. Într-adevăr, sărbătoritul a început să lucreze de pe la începutul veacului. Peste 50 de ani a locuit la Paris unde și-a câștigat o oarecare notorietate. În Israel locuiește de un sfert de veac.

SĂRBĂTORIRE

Muzeul evreiesc din Basel (Elveția) va sărbători anul acesta un deceniu de la înființare. Sint prevăzute, cu acest prilej, o serie de manifestări cu caracter festiv și comemorativ. Prima dintre acestea este expoziția specială intitulată „Judaica pe tărîmul elvețian“, expoziție care a trezit un viu interes.

COMEMORARE

O urnă conținând cenușa martirilor lagărului de concentrare de la Buchenwald a fost introdusă în interiorul Monumentului rezistenței și al deportării de la Crêteil (Val de Marne) Franța. Ceremonia se încadra în manifestările consacrate comemorării a 31 de ani de la eliberarea din lagărele de concentrare.

TRICENTENAR

Pentru a marca tricentenarul apariției primului ziar evreiesc din lume — „Gazeta de Amsterdam“ — săptămînalul evreiesc din Olanda „Nieuw Israelitisch Weekblad“ a reproduș în întregime prima ediție a gazetei respective, atît în originalul ei (adică în Ladino) cît și în traducere, în limbile olandeză, engleză și franceză. În plus, săptămînalul cuprinde articole privind viața evreimii olandeze cu un istoric al presei evreiești din această țară ca și din alte țări.

TRADUCERE

Sub auspiciile comunității evreilor din Buenos Aires a apărut o culegere din poeziile lui Ițic Manger în traducere spaniolă. Volumul de 122 pagini cuprinde, în afară de 57 poeme și balade, un cuvînt introductiv datorat poetului argentinian Ernesto Sabato și o biografie a lui Manger redactată de traducător, Simha Sneh.

HOLOCAUST

Conducerea învățămîntului din New York a tipărit un îndrumar pentru studierea problemelor Holocaustului în școlile superioare din Statele Unite. Îndrumarul conține modele de lecții, sisteme de documentare, scurt istoric al problemei. Albert Frost, autorul îndrumarului, face nu numai o expunere a sinistrelor lagăre de concentrare ci și propuneri de prelegeri privind rezistența evreiască și actele de eroism săvîșite în ghetouri ca și în lagărele de concentrare.

25 de tineri din Cleveland care au urmat asemenea cursuri, evrei și neevrei, au întreprins o călătorie de studii în Europa pe locurile unde au fost lagăre și au stat de vorbă cu supraviețuitori în diferite țări. Rezultatul a fost consemnat într-o lucrare intitulată „Jurnalul mărturiilor“.

CANTATA

„Cele cinci suluri“ — este titlul unei cantate inspirate din Meghilot, muzica și textul cuprinzînd un mesaj de înfrățire între oameni. Compozitorul, dr. Donald Swann

și libretistul, rabin dr. Albert H. Friedlander, de la sinagoga Westminster din Londra, sinagoga în care a avut loc și prima prezentare a operii muzicale au introdus în lucrarea lor cîteva texte biblice care se referă direct la concilierea între oameni. Dr. Swann este creștin și împreună cu rabinul dr. Friedlander doresc ca opera lor să reprezinte un apel la înțelegere și cooperare între confesiuni și popoare.

Împărțită în cinci părți, cantata simbolizează cele patru anotimpuri, iarna (Eclesiastul), primăvara (Meghilat Esther), vara (Cintărea Cîntărilor), toamna (Cartea Lamentațiilor) și un al cincilea anotimp, „anotimpul lui Dumnezeu“ care este cartea lui Ruth, cartea recoltei, final sărbătoresc.

ANTOLOGIE

Sub auspiciile PEN-Clubului Internațional a apărut în editura Mouton din Paris o antologie a literaturii moderne idiș în traducere engleză. Joseph Leftwich, autorul antologiei, a selectat un însemnat număr de eseuri, povestiri, poeme, poezii ale unor scriitori de limbă idiș contemporani.

ANIVERSARE

Se vor împlini anul acesta 50 de ani de la întemeierea cunoscutului Institut

de științe iudaice IWO. Pentru a marca acest eveniment s-a deschis la New York o expoziție cuprinzînd sute de documente referitoare la activitatea acestei prestigioase instituții culturale de la începuturile ei pînă în zilele noastre.

BAR MITZVA

O frumoasă și emoționantă tradiție evreiască este ceremonia de Bar Mitzva, majoratul religios. D. Moira Paterson a publicat la Londra o interesantă lucrare consacrată acestei tradiții, istoricului ei și modului de celebrare în diferite comunități evreiești. Totodată a cules o serie de legende și povestiri care au ca temă ceremonia de Bar Mitzva.

DECES

La Tel Aviv a încetat din viață ziaristul Martin Bielski, fost ani îndelungați redactor al publicației „Iedioth Hadașot“ și colaborator la numeroase alte publicații evreiești. Originar din Breslau, Bielski s-a refugiat în 1939 în Brazilia unde a desfășurat o intensă activitate publicistică, strămutîndu-se — în 1953 — în Israel.

GHID

Publicistul Noah Orian a redactat un ghid al comunităților evreiești. Divizată în capitole pe zone geografice, lucrarea prezintă o imagine a vieții colectivităților evreiești din America de nord, America latină, Marea Britanie și fostele țări ale Commonwealthului, din țările europene și din cele islamice. Un supliment statistic cuprinde date privitoare la numărul locuitorilor evreii comparativ cu prevederile pentru anul 1980.

ARHEOLOGIE

La sud de Haifa s-a descoperit un fragment al unei tablele cu inscripții ebraice de pe vremea regelui Saul. Specialiștii încearcă să descifreze textul, ceea ce ar putea duce la stabilirea datei cînd a început să se folosească scrierea canaanaitică în vechiul Israel. În același loc a fost descoperit și un vas care servea la păstrarea uleiului; vasul era vopsit în roșu și negru. Ambele piese, după părerea arheologilor, au o vechime de circa 3 000 de ani.

PREMIU

Academia franceză a decernat premiul de istorie Gobert lui Armand Lunel pentru lucrarea „Evreii din Languedoc, din Provence și din statele franceze papale“. Lucrarea a apărut în colecția „Prezențe ale iudaismului“ scoasă de editura Albin Michel.

LONGEVITATE

O discuție ieșită din comun a avut loc la sinagoga din Bournemouth (Anglia).

Bineînțeles în afara slujbei religioase. D. Harris Shoerats a ieșit la pensie și, cu acest prilej, a ținut să dea cîteva sfaturi coreligionarilor săi. D. Shoerats este un vegetarian convins, hrana sa se compune aproape exclusiv din fructe; de băut nu bea decît apă și, de preferință, apă de ploaie. Dacă i-a convins sau nu pe interlocutorii săi este greu de știut. De pus pe gînduri este sigur că i-a pus: căci în ziua pensionării d. Harris Shoerats a împlinit 104 ani.

SUBVENȚIE

Biblioteca și arhiva IWO din Statele Unite a primit o subvenție din fondurile federale pentru educație umanistică în vederea efectuării lucrărilor de catalogare și clasificare a pieselor care n-au putut fi înregistrate și cercetate pînă în prezent. În motivarea acordării subvenției se precizează că, datorită acestei lucrări, se vor clasifica și publicațiile iudaice aflate în biblioteca Congresului din Washington și se va înlesni consultarea acestora.

ANTIRASISM

„Două mii de ani de rasism“ — se intitulează expoziția deschisă la „Casa Anne Frank“ din Amsterdam. Antisemitismul este prezentat ca una din formele cele mai abjecte de opresiune pe care le ia discriminarea unei minorități. Expoziția a fost pregătită de Fundația „Anne Frank“ și ține să atragă atenția asupra necesității de a se lupta împotriva recrudescenței nazismului. Fundația pregătește, în același local, o expoziție de demascare a fascismului și neofascismului.

SĂRBĂTORIRE

Institutul evreiesc de istorie contemporană cu sediul la München și-a sărbătorit cea de a 25-a aniversare. Institutul posedă o colecție de documente privind perioada nazismului. Se editează un caiet trimestrial în care sint consemnate documentele noi descoperite privind istoria contemporană evreiască și sint comentate documentele aflate în arhiva institutului.

DISTINCȚIE

Jose Isaacson a fost distins cu cel mai mare premiu literar argentinian, marele premiu de onoare 1975, decernat de Societatea scriitorilor din Argentina. Premiul, se precizează, este acordat lui Isaacson, pentru ansamblul operei sale literare.

וועגן א מערהווירדיקער צייטונג

פון שמואל גאלדשמידט

דער צוואנציגסטער יובל פון דער יידישער צייטונג פון רומעניע איז א יום טוב פאר אונדז אלעמען. אבער איך שרייב דא ווי א פראפעט סיגנעלער זשורנאליסט, וועלכער פארברענגט זיינע טעג — און נעכט — אין פליסטיסטיק. די דאזיקע צייטונג איז א מערקווירדיקע דערשיינונג: זי איז דריישראכטיק. צוויישראכטיקע צייטונגען זענען א פראבלעם; א דריישראכטיקע צייטונג איז א געוואלטיקע דערברייכונג לשעצמה.

איך קען נישט זאגן קיין מבינות אויף די רומענישע זייטן, אבער דער העברעאישער און דער יידישער און גוט, פאר דעם וואס מען זיין דאנקבאר, קודם כל, הרב הראשי ד"ר משה ריון, דער פירער פון רומענישן יידנטום אין דער גרינדער פון דער צייטונג און איר מורה־דרכ, במשך פון די גאנצע

צוואנציק יארן. ער איז אליין א מייסטר פון אלע דריי שפראכן! מיר זאלן אויך נישט פאר געסן דעם רעדאקטאר, וויקטאר רוסו. ווער פון אונדז וואלט זיך אונטערגענומען צו רעדאגירן א צייטונג אויף דריי לשונות?

די יידישע צייטונג אין רומעניע איז באזירט אויף דער פילאסאפיע, און א יידיש לעבן אין מעגלעך אויך אין א סאציאליסטישער געזעלשאפט. איר עצם קיום במשך פון צוואנציק יאר איז דער בעסטער באווייזן, און די דאזיקע פילאסאפיע איז אמתדיק סיי אין טעאריע און סיי אין פראקטיק.

צום יובל, און ערב ראש השנה, זאל מיר דערלויבט זיין צו שיקן א ברכה הרב ריון מיט א מענטש מיטן קאלען אויף דער יידישער צייטונג. סאלוט! און לשנה טובה תכתבו ותחתמו.

געדאנקען פון א ליינער

אזוי מען יונג באגעגנט מען א יובל מיט טאגן, ווערט מען עלטער באגעגנט מיט אים מיט דערמאנונגען, מיט זכרונות, מע קען נישט ביישטיין דעם נסיון פון „זכור וצא“, כאטש פונקט אזא מצווה איז שכהא. אפשר אויך דער פאר ווייל די צייטונג, וועלכע ווערט געלויבט איז אין איר מהות א גלאק, א וועקער פון זכרונות.

פשוט פיערלעך א יום־טוב הייסט צו מאַל פשוט טראכטן ארום אים, ארום זיין יחוס־בריוו.

אויף פרעסע־געביט בין איך נישט מער ווי א ליינער. אפשר דערפאר פליסן די געדאנקען ארום דעם שלראש גלאט אויב, שטענדיג, שפילעוודיק. דאכט זיך אז העלן וויסן איז אין דער גאנצער פון מענטשן, וועלן וויסן וואס עס טוט זיך ביים שכן אין טעפל, איז שלדדיק. אבער וועלן וויסן וואס עס געשעט אויף דער וועלט, געהערט דאכט מיר, צום ציל אלקים. האבן זיינע פון אנהייב געזיטן צווישן קעפל־הארבן, אויף וואנדער־ליפן, איבערדערציילטע מפה אל פה, ביז זיי האבן זיך פארלוירן אין היסטעריע נישן זאדע ארווועלדער. הייסט ריפן זיי אויף כוואלעס מיט וועלכע זיי פארלירן זיך אין אומגעלעכטיקייט, בלייבן א רגע אין אויער, באַרירן קוים די געשעען און שוין פארשוואונדן. אונדער די צייטונג בעלי־יובלניק געהערט צו א

יובלען מיר מיט א געדאנק פון דאנקבאר־קייט איר ביטראג אויפצושטעלן לעבעדיק, שטוב געבן שטוב, מענטש געבן מענטש, פראקטיקע פירגור פון אלסן מעלדעווישן שטעטל, יובלען מיט אַנערקענונג ווייל עס איז א מחייה צו ליינענען א יידיש ווארט אין דריי שפראכן און אַנגענומען צו הערן א געשמאקן פירוש המעשה, דערמאנט מען זיך מיט דרך ארץ פון דעם וואס גיט אַפ א שטיק געשמאקט קלויבדיק מיט ליבע א ווארט ביי ווארט, שורה ביי שורה, די פרידיקע אותיות מחברי מות, ביים געדאנק און די מימרא פון יהודה בן סימא און „בן עשרים לדרוף“ אין געבליבן גרענען הייט ארונטער, ווייל די „צייטשריפט“ איז ביי צוואנציק יאר א געניטער הויכקוואלי־פיצרטער בעל־מלאכה, ווערט פריילעכער אויפן הארצן און סע פילט זיך א המשחער־ערוורן פון ראַזשינקעס מיט מאנדלען.

זאגן מיר לחיים.

חיים גאלדשמידט

א פענצטער צו גאט — א טיר צו דער יידישער קהילה...

אָנגעהויבן האָט זיך אין יענעם „הארב־סטיק“ אָבער דאָר אין פרשת „בראשית“ פון נעם יאָר 1956.

איז דאָר ביי אונדז יעדער לשון „ויהי, א לשון צרה, ויהי, עס איז געווען...“

ווער געדענקט דען נישט וואָס און ווי אויף עס איז דעמאלט געווען? עס איז טאָקע געווען נאָך די „ימם נוראים“, נאָך די האַרב־סטיקע יום־טובֿים, וואָס זענען דעמאלט געווען מער האַרב־סטיק און פיל ווינציקער יום־טובֿדיק.

און דעמאלט האָט דער רב הראשי ד"ר דוד משה ריון שליט"א, „איינגעריסן הימלען“ (בא) ניצנדיק דאָס לשון פון א רבי לוי יצחק בער־דיטשער (1817), און געעפנט א פענצטער טאָקע אין יענע שטיקע, נישט בלויז צום כביכול, נאָר דווקא צו די יידן פון דער רומענישער ייִדישער קהילה...

דעמאלט איז דערשינען דער ערשטער נור־מער „צייטשריפט“ פון 4 זייטן (2 אין רומעניש און צו איין זייט ייִדיש און העברעאיש).

אין זיין ליטראטיקל האָט דער רב הראשי שליט"א געשריבן צווישן אנדערן:

„...מיר געמטן זיך צו דער ארבעט פול מיט באַנייטערונג און אַפּפּונג ווייל מיר זענען איבערצייגט אז מיט דער פּובליקאציע וועלן מיר גלייכצייטיק דינגן אַ די אינטערעסן פונעם רעליגיעזן יידנטום אַי דעם היימלאַנד, וועלכע זענען ענג פאַרבונדן...“

אזוי האָט זיך אָנגעהויבן, און סע האָט זיך צוואַקסן און אַנטוויקלט. באלד איז געוואָרן 8 זייטן, און אַ ביסל שפּעטער, גען היום, איז די צייטשריפט דערשינען אין 12 זייטן.

וועגן תּוֹכן פון דער צייטשריפט בין איך פּסול לעדות, ווייל איך בין אַ נוגע דבּר. בין איך דאָר צווישן דער רעדאקציע־קאָלעגייט... אָבער כּיז צו ווייזן די קאָנסעקווענטיקייט פונעם פּראָפּל, וועל איך ווידער דערמאָנען פונעם נערשטן נומער:

א ליטאָטיקל אַן עסי „די ערשטע טריט“, פון וועלכן איך האָב אויבן צייטער: דערנאָך איז אַן אויסצוג פונעם מעסאזש צום נייעם יאָר תּש"ז פונעם רב הראשי, אין וועלכן סע ווערט געזאָגט צווישן אנדערן:

„...אין דעם הוישן פון וועלט־מלחמות פון דעם יאָרהונדערט האָט די מענטשהייט דורכגע־מאכט די העבלידה פון אַ נייער וועלט. אויף די בלוטיקע שלאַכט־פּעלדער, אין רויך פון די אויסראַטונגס אויוונגס, אין אש פון פאַרברענטע שטעט, איז אַ גאַנצע סאָציאַלע קאַנצעפּציע

צוויי באַרימטע אַקטיאָרן אונטער דער הויפּה...

צוויי באַרימטע אַקטיאָרן פונעם בוקאַרעשטער ייִדישן מלוכה־טעאַטער, מיכאַעל אַ קרייצער און קאַרל מאַרקאָוויטש זענען אונטער אונטער דער הויפּה. דאָס מאַל, נישט אין קיין טעאַטער־פּיעסע, נאָר ממש תּוֹנה געהאַט.

דאָס מוזיקע געשעעניש איז פאַרעקומען אין בוקאַרעשטער קאַר־טעאַטער, אין אַוונט פון 10טן סעפטעמבער ד"ה, מיט דער באַטייליקונג פון אַ גרויסער צאָל נעסט, צווישן וועלכע — פאַרשטייט זיך — פּערזענלעכקייטן פון קינסטלער־ישן און טעאַטער לעבן: אַקטיאָר, זינגער, ראַזשיסטאָרן פון ייִדישן מלוכה־טעאַטער און פון די אַנדערע טעאַטערס פון דער הויפּט־שטאָט „אַ“.

דער רב הראשי ד"ר דוד משה ריון שליט"א האָט מסדר קידושין געווען, ביי וועלכער געלעגנהייט ער האָט געהאַלטן אַ געלעגנהייטלעכע דושה, אונטערשרייבנדיק די וויכטיקייט פון דעם געשעעניש אין לעבן פון די תּוֹה־נלכה און די הייליקע באַטייטונג פון משפּחה־לעבן אין ראם פון יהדות.

די תּוֹה־נלכה פּערהוה איז פאַרעקומען אין כּשרן רעסטאָראַן פון דער פּעדראַציע. די אַנ־ווענהייט פון אזוי פיל טאַלאַנטירטע און באַרימטע אַקטיאָרן האָט פאַרוואַנדלט דעם אייגן־אַרטיקן אַוונט אין אַ קינסטלערישער מאַניפּעסטאַציע. עס איז גענוג צו דערמאַנען, אז אויך אַנצוהויבן אז די צייטשריפט וועלט געלייענט מיט אַנטערעס און הונדערטער אַרטאָדאָקסישע גייסטלעכע, וועלט געפּינען אויף אירע אַרבעטן, גלאַסול ביסערליטש"ו ווען מע מאַסער־יאַלן פון געמיינזאַמען אינטערעס. ער דער געלייענט פון געמיינזאַמען אינטערעס. ער האָט געלייענט דאָס אַרטיקל, פאַרעפּנטליכט אין דער צייטשריפט „גלאַסול ביסערליטש"ו ווען מע האָט געפּיעמט 10 יאָר פונעם דערשיינען פון „רעוויסטא קולטולוי מאָזאיק“ און אין וועלכן

אונדער רעדאקציע ווינטשט — צוזאַמען מיט די אלע וואָס האָבן זיי געוואונטן — דעם יונגן פּאַרל — אַ האַרציקן „מול־טובֿ!“

די פּיערונג פון אונדזער צייטשריפט

(10טן פון זייט 11)

גייסטלעכער אלעקסאַנדער יאַנעסעו האָט געלייענט דעם מעסאזש מצד דעם פּאַר־טיאָראל דער רומענישער אַרטאָדאָקסישער קירח, יוסטייאַן. דערנאָך האָט דער רעדנער אַנצוהויבן אז די צייטשריפט וועלט געלייענט מיט אַנטערעס און הונדערטער אַרטאָדאָקסישע גייסטלעכע, וועלט געפּינען אויף אירע אַרבעטן, גלאַסול ביסערליטש"ו ווען מע מאַסער־יאַלן פון געמיינזאַמען אינטערעס. ער האָט געלייענט דאָס אַרטיקל, פאַרעפּנטליכט אין דער צייטשריפט „גלאַסול ביסערליטש"ו ווען מע האָט געפּיעמט 10 יאָר פונעם דערשיינען פון „רעוויסטא קולטולוי מאָזאיק“ און אין וועלכן

ער האָט אויסגעדריקט רעספעקט און באַוואַונ־דערונג פאַר דער טעטיקייט פון דער פּובלי־קאַציע און פון אונדזער ייסטקען מנהיג. אַס די שטענדיקע געפּינען האָט ער באַנייט איצט, מיט דער געלעגנהייט פון דער איצטיקער פּיע־רונג.

דערנאָך האָט גענומען דאָס וואָרט ה' געצער גע נעכטש, לייטער פון רעליגיעז־דעפּאַרטאַ־מענט (די רעדע איז פאַרעפּנטלעכט אויף זייט 11). הרב הראשי ד"ר דוד משה ריון שליט"א האָט געהאַלטן אַ רעדע, וואָס מיר פאַרעפּנט־לעבן אויף זייט 10.

דאָס פּאַלק זאַגט:

א ווערטל

- די ארבעט האָט נאָך איין מעלה — עס איז נישטאָ קיין אייט צו שטארבן.
- ווער עס גייט אין פּאַן — דער באַקומט מיט דער בייטש.
- אז מען מאַנט ריושה־געלט, צאָלט מען קבורה־געלט.
- אַ דינסט ביי אַ רב קען פּסקאַנען שאָלוט.
- אַ גאַנצער דאָרף האָבן אַ גוטן זכּור.
- אַ היבס דערקענט אַ נאַר, אַבאַר אַ נאַר דערקענט נישט קיין חכם.
- ווען דאָס פּערד וואָלט געהאַט וואָס צו זאָגן, וואָלט עס גערעדט.
- דאָס לעבן איז די גרעסטע מצויאה — מע באַקומט עס אַומיט.
- האָב נישט קיין מורא, ווען דו האָסט נישט קיין אַנדערע ברירה.
- דער אמת איז אין די אויגן, דער ליגן איז הינטער די אויגן.
- אויב פיל מענטש, און נאָר איין פּוּרטיג.
- אין דער היסטאָריע איז זיין מער ווי אַן טאַפּ.
- אז דער מענטש איז ליידיק, איז דער מוח פּוּסט.
- אַ פּריינד דאַרף מען קויפּן, שוואַים באַקומט מען אַומיט.
- ווינציקער געשלאָפּן — מער געלעבט.

אין רינסט פון יהדות און פון דער ייִדישער קהילה

(10טן פון זייט 10)

נות! אפשר וועל איך נישט טון, ווען איך וועל זיך אוועקצוצען שרייב מייע זכרונות. געוויינט־לעך, נעמען זיך מענטשן שרייבן זייערע זכרונות, ווען זיי הייבן אַן פאַרלירן זייער זכרונות... אין דאָר נישט צו וואַרטן ביז דעמאלט. לעת עתה, זאָג איך איר צו, אז ביים פּיערן דריי־סיק יאָר פונעם דערשיינען פון דער צייטשריפט זאָל איר קמפלעקטירן דאָס וואָרט אין האָב נישט געזאָגט. ביז דעמאלט ווינטש איך איר אלע „מחותים“ פון דער צייטשריפט און חשד בע געסט פון לאַנד און אויסלאַנד, אז „איר זאַלט אַנגעשריבן ווערן אין ספר החיים“.

לשנה טובה תכתבו!

זמן שמחתנו...

סאת הרב הראשי ד"ר דוד משה רוזן

הנ הפסח והגן השבועות, חרות הגוף. והרין הנפש, אינם אוסרים דיונו, דפי הסמורית העמית שרשם נתישנו מראים לנו כי מי שמסתפק רק באלה, נשאר עור בעבודת הקשה. המהפכה הצרפתית רותה דמו העם לטעון הנשם את הברון, שהסכים את העם: חרות, שווי-זכוות, אהבה. אבל המשטר שקם אחריה הכון לאדם העובד את הזכות למוט ברעב, בה בשעה שיעצלונים שבעו הון זה. בסובן אין כאן שווי-זכויות לכל בני האדם, אין זאת אהבה המקרבת את כל בני משפחת האדם.

רק כאשר ישינו גם את החלק השלישי של החרות, החרות של האדם העובד, לשמחה בפרי יגיע כפיו, רק אז תהי החרות זרע של קייסא. הגן הסוכות הוא הגן האסוף שבו הכניסה תורת ישראל את החוק של חלוקת פרי האדמה, חלק כהלק לכל אלה שעבדו את האדמה, והוא גם חלק של חרות החרות של כל בני האדם, האדמה היתה נחלת אלה שהרטיבוה בנות אפס, והקוצרים, כרגה יקצרו וישמחו כי לאיש שזרועו עובדת, לו הארץ.

לכן רק לימים כאלה נאה השמח, זמן "שמחתנו", כי רק בהם יכול לשמח על חיו הטובים גם היהודי גם הכללי.

שעובד תחת הבקרת את שמו השני של הגן, נמצא, על פי היהדות, את משמעותו הנכון של המונח, "שמחה". הגן השלישי הוא שבשלוש הרגלים בא ללמדנו את מהותה של השמחה הנכונה, הן שמחת היהודי והן שמחת הכלל.

השמחה לשמח בימי הגן הזה משולשת בתורה והלה, לא רק על היהודי כשהוא לעצמו, אלא ככתוב בתורה: "ושמחת בתוך אהב ובתוך עבדך ובתוך ואליו והגדו והתחם אשר בשעריך" (דברים ט"ו, י"ד). כל אלה עובדים לקחת חבל בשמחה כללית זו, וההלל-טור. מרבה לספר על מעשים שנרמזו להגדול שמחת הקהל בימי הגן האסוף עד תפוזו. בכל עון ונהג מה שסופר ביוצגלמי: "יונה בן אמתי מעולו, רגלים בשמחה כללית בית השואבה ושרתה עליו רוח הקדש. ללמד שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמח" (סוכה פ"ה, ה"א). מיכא גם בחוסמת סוכה ג'. שמחת בית השואבה היתה מסוימת את כל הכא מה, "הסידום ואנשי מעשה היו מיקרים באבוסות של אור שבידיהם ואוסרים לפניהם דברי שירות ותשבחה" (סוכה ג').

אמרו עליו על רכן שמעון בן נמלא, כשהיה שמה בשמח-הת בית השואבה היה נוסף שמנה אבוסות של אור וזרק את גופל אהב ואין נוגעות זו בזו" (סוכה ג'). וכמו כן מיכא שם: "אמר רבי יהושע בן חנניא: כשהיוני שמחה בשמחת בית השואבה, לא ראונו שינה בעינינו" שמחת בית השואבה היתה כללית וגדולה כל כך עד כי אמרו: מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מיטו" (סוכה ג'). ושמה זו מה סוכה? היא לא באה להפטר לרעע על כאבו של האדם שלא ירגיש, או להאפיל על העצב שכל יראת, בהסתירו לשעה קלה את חושיה. שמחה כזאת דומה לשכרות שבתפוחי כח חיון תהלת האדם נכובה, כשהאדם כורח מפני גשן הוא לא ימצא את השמחה האמיתית. השמחה האמיתית לא תשתפר בלב האדם בלי שקול. הרעת או מרס. בחן וסב את מצפוני. השמחה האמיתית היא זו שנובעת משלוות הנפש. שלחה שהשינה האדם אחרי ששהר את נפשו מכל הלאה, ובכו לא כבלי רע, אלא מסקור מצפון פגור תצא השמחה האמיתית.

ראש השנה עם הומים שלמנו ושל אחריו סמיעא את ראשי התאונה של השמחה הכונה הוחת, אלה הם ימי מלחמה קשה נגד הרע שבכפוננו.

"ימים נוראים" הם אלה שבהם מתגלה האדם לעצמו על כל הסוגותיו ולקויו המוסריים, ויום המסורים עולה על כולם, כי בו מתגבר האדם על הרע שבו ומשיח שוב את השלום בינו ובין המקום, בינו ובין חברו, בין האדם ונפשו והנתיבות המוסריות פתוחים לו כדרך החיים.

ולא במקרה מקומו של הגן הסוכות אחר ראש השנה יום הצפורים. אפר המסכה הורס מנגד עיניו, הדרך אל הנפש פתוחה לפנינו ולשמחה און כל מעשור, "פרי עץ הדר" היהדות אינה רורשת נזירות, להגור מתענוגי החיים. אדרבה, היא דורשת מעט לשמח בחיים ולכאוב ספרים.

השקפה זו על השמחה היא נגור נגור להשקפת ההלוינים על ימי הצפור, שבסחתו המוחה. הגן היקבים של הוינים והגן שבהא של הרוסיים משיעים על גנות ופרנוי מוסר, ולעומתם עוסק הגן הסוכות ומצות: "ושמחת לפני ה' אלקך" (דברים ט"ו, י"ד) שמחת אלקים היא זו שמחת הווי והטוב המתנכי רים לעיניו.

תלמידי אסקור החשיכו רק את התענוגים הנפונים ורצונם היה לינוק מן החיים את התענוג הנפוני עד הפכה האחרונה. הלל הנשיא, האדם הענו והחכם שיצא מבין ענוי הארץ והתי עלה בכל זאת על מרומי הפסכה הרוחנית, הוא ידע למצא את אוצרות הרוח שלמענם ראוי לו לאדם לחיות, כי הם הם יסודות היהדות. "אמרו על הלל הוקן, כשהיה שמת בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן?" (סוכה ג'). אם האישות המוסרית שלי יכולה להתגבר מעבר לרוב העולם, אם יכולתי לגלות את נפשי, הכל כאן, הכל, כל מה ששסכים לי מואר באור נהדר, ובכו עלי לשמחה.

זמן שמחתנו, אין זו רק שמחת היהודי, אלא גם שמחת הכלל, שני הרגלים האחרים, הגן הפסח והגן השבועות, לא זכו לשם זה, זמן שמחתנו, כי להם אין אותו רושם. פסח, זמן החרותנו, מוכיר לנו כי ניתקו כבלי השעבוד, "משעבדנו לנאולה", והי הפתחה לרברו ימי מענו והיא למרה אותנו לדעת כי לא רק כי ביצאה מעבדות לחרות, כי קשה יותר לשמח על חרותם מאשר להשינה. התנאי העקרי שהחרות לא תהי טול קורא במדבר, הוא שבני העם ינצפו את כבלי השעבוד הנפוני והרוחני כאחד.

"אין לך בן חרוין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה", (אבות ו') רק מי ששהר את מצפוניו, רק מי שיועד להוקיר את חרותו ולומר כרי לדעת את ערכה, רק אז הוא בן חרוין. הגן השבועות עם ההתנלות על הר סיני ועם משפטי הצדק שלו והשלום מססל את החלק השני של החרות, חרות הנפש.

יהדות על רגל אחת

סאת שמחה רז

מצוה

מעשה הנעשה על פי ציווי מהתורה או מדברי חכמים. מספרן של המצוות 613 (תרי"ג), מהן 248 (דמ"ח) מצוות "עשה" ו-365 (סס"ה) מצוות "לא תעשה". בכללן נחלקות המצוות לשני סוגים: מצוות שבין אדם למקום ומצוות שבין אדם לחברו.

מקוה

בריכת מים מכונסים (עס"י הלכות מיוחדות) שבה טובלים הגברים לשם טהרת הגוף, הגרים בשעת גרותם, וכן הנשים לאחר ימי נידהן וסמירת שבעה נקיים.

משגיח

מפקח על הכשרות במסעדות, בבתי-מלון ובמקומות ציבור.

משיח

גואלם של ישראל העתיד לבוא באהרית-הימים ("יבנת חסישי"). האמונה בבואו של המשיח היא אחד מעיקרי הדת היהודית לפי המקובל, יבואו על ישראל, לפני בוא המשיח, צרות רבות הנקראות, "הבליימשיח".

משכן

כינוי לאוהל ("אוהל מועד") שהקימו בני ישראל במדבר בצאתם מצרים, ובו שכנו לוחות-ברית ומנורת הזהב וכלים אחרים מכלי הקודש. בעת נידודי בני ישראל במדבר נשא הלוויים את המשכן על כתפיהם. עם כניסת בני ישראל לארץ נמצא המשכן, לרוב, ביזלה.

ברית עברית עולמית

ביום צום כפור יחתמו...

סאת יצחק מאיר מארילוס

בראש השנה יכתבו ויביום צום כפור יחתמו. באלו הימים מחייח העם היהודי עם אביו שבשמים, מבקש ממנו סליחה ומחילה שתכלה שנה וקללותיה ותהל שנה וברכותיה והתפלות נערכות אחת לאחת, עד שמגיעים לזו החפלה היי רגילה להקרא בפי העם הנה מרכיזיה, הידועה בשמה, ובתנה הוקף, הנאמרת ברטס, ברגש, ובחרדת הקודש. על כן נרשח לנו להתעבב רגע קט להתבונן ולהתעמק בהתוכן שלה, כי הפייסן הגיע בה להשיא עזויה (והוחם יד כל אדם בו" ב"ב) מסכת תענית יא-א) כי פטירתו של אדם לבית עולמו, כל מעשיו נפרטין לפניו יד אורכים לו כך וכך עשיית במקום פלוני ביום פלוני הוא אומר הן, ואומרים לו: התום, והוא חתום, שנאמר, ביד כל אדם יחתום" (אויב לו-).

הכמינו הדגישו בשעת פטירתו שלא יהיה זה סתירה לשמחה (יבמות כה-ב, סנהדרין ט-ב, ועוד), "אין אדם משיח עצמו רשע, ומה שהגיה רב הראשי מרן ד"ר דוד משה רוזן שליט"א, הלא אנו אומרים היודי של, "אשכנז" וכו' על חטאי השבת כי אין כהונתו ודאיית אלא באם אשכנז באם חטאנו, ואין זה בכלל, "מיים עצמו רשע". הפיסקא, ובשופר גדול יתקע" לקוח מישעיה (טו-ג), והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאז האוב-דים, במסכת ברכות דף ג"ו ובמסכת ראש השנה דף יא ועוד, ובזוהר ואתחנן נדרש מקרא זה אבל אין שם שום רמז דרמיזא לשלב המקרא ל"נידון של יום הזכרון, שבו כל באי עולם יעברון לפניו, שי ביום ההוא יתקע בשופר גדול. מצוות תקיעת שופר היא ענין אחר ככל המצוות ש בתורה.

בפיסקא, "מי יעשיר ומי יעני" גם אינו מנתאם עם מאמר חכמינו ז"ל במסכת נדה (טו-ב): "ויבנו של עולם, מה תהא, עשיר או עני". זאת אומרת שמחליטין בעת יצירתו של אדם אם יהיה עשיר או עני.

אולם אלו השלשה תיבות, ותשובה ותפלה וצדקה" המה מותאמות, כדברי חכמינו ז"ל:

"תשובה" במסכת יומא דף פ"א), תשובה המוחלטין (כמו שפירוש רש"י: רשעים גמורין) מעלכת הפורענות. ואף על פי שנתחם ועליו גור דין של פורענות, במסכת שבת מבורר יותר: ואלו הן פרקליטין של אדם, תשובה ומעשים טובים, במסכת קידושין (מ-ב) גם כן נמצא: ואפילו רשע גמור כל ימיו, ועשה תשובה באחריו נה, אין מוכריין לו שוב רשעו.

תפלה. במסכת ראש השנה נמצא (דף טו-א): אמר רב יצחק יפה צעקה לאדם (שם משמע "צעקה" - תפלה) בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין. במדרש רבה (צצבים פרשה ה-א): גדולה היא תפלה לפני הקדוש ברוך הוא אם אין עושה כולה, עושה מהחזה, וגם במסכת ברכות (דף לב) אמר רבי אלעזר, גדולה תפלה יותר מ מעשים. ואמר רבי אלעזר, גדולה תפלה יותר מן הקרבנות. צדקה. במסכת ראש השנה (דף טו): ארבעת דברים מ קיעין גזר דינו של אדם: צדקה, דלתיב, וצדקה תציל ממות" (משלי י-ב). בירור שלמי (פאה א-א): צדקה יד נמילת הסדים שקולות כנגד כל מצוותיה של תורה. במסכת סוכה (ט), וגדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות. על כן הפייסן ברוב צדקתו י כושרונו שכונתה היתה ללורר אצל האדם את מוסר לויחיו ורגשי מצפוניו, הרשים הי הצנינות בסגולה מיוחדת במה להעביר את רוע הגזירה ו שנתברך בגמר חתימה טובה.

הפיסקא, "ומלאכים יחמוון וחיל ורעדה יאחזין ויאמרו הנה יום הדין, לפקוד על צבא מרום בדין" צירין הסבר, הלא כל הדין והמשפט הוא כלפי באי עולם ולא את מלאכי מעלה! וכמו שהגיה משה ר"ק קבל התורה (במסכת שבת פ"ח): "בין עובדי כוכבים אתם טרונים שעובדין עבודה כוכבים? כלום אתם עושים מלאכה, שאתם צריכין לשבות בשבת קאזה יש ביניכם! יצר הרע יש ביניכם!"

חסידיים מספרים בשם הרבי משטיפיניטש...

מהו אדוק ביראה

כפיר על פלוני, הכבש שיתפללו בעדו, ואמר עליו שהא הורי כשר ואדוק ביראה. אמר הרבי: — כשאני לעצמי אני יודע ככל מהו אדוק ביראה, וגם אבי ז"ל לא סח לי מהו. אבל כמדומני שהוא מין ל"וש שכסוי" עייין גאווה, והבטנה שלו כעס, והוא הפור ב"טי מרה שזורה.